

SLOVANSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

B LXXXVI

1854.

KOLENDARČIK

SLOVENSKI

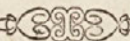
za navadno leto

1854.

Na svitlo dal

Dr. Janez Bleiweis.

V LJUBLJANI.

Natisnil Jožef Blaznik.

RA B86

~~B LXXXVI~~

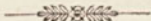
M 3, X, 1957/1415

NAVADNO LETO

1854

ima 365 dni ali 52 tednov in 1 dan,

se začne z nedeljo in se konča z nedeljo.

Godovinsko številstvo za leto 1854.

Zlata številka	12	Velika noč	16. aprila.
Epakta	1	Binkošti	4. junia.
Solēni krog	15	Kvatre: 8. marca, 7. junia, 20.	
Rimska številka	12	septembra in 20. decembra.	
Nedeljska čerka	A	1. adventna nedelja 3. decembra.	
Pepelnica	1. marca		

Opomba. Postni dnevi, razun tistih od pepelnice do velike sabote, so s † zaznamovani.

Med božičem in pepelnico je 9 tednov in 2 dni ali 65 dni.

Mraknjenja v letu 1854.

To leto bo solnce dvakrat mraknilo, tudi luna dvakrat; ali le drugo lunino mraknjenje 4. dan novembra ob 10. uri 9 min. zvečer se bo v naših krajih nekoliko vidilo.

Čveterne letne dōbe po solčnem hodu.

Spomlad se začne 20. sušca.

Jesen se začne 23. kimovca.

Leto se začne 21. rožnika.

Zima se začne 21. grudna.

 Opomba. Prazno vremensko prerokovanje smo namestovali vsaki mesec z dnevnikom važniših prigodb in s posebnim ozirom na dežele slovenskega naroda, začemši s starimi časi.

JANUARI,

ima

31 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
Od obrezovanja Jezusa. Luk., 2, 21.		
1 Nedelja A	Novo leto.	☉ Pervi kra- jic v petik 6. dan ob 4. uri 44 min. zjutraj.
2 Ponedeljk	Makari, pušavnik.	☉ Šip v sa- boto 14. dan ob 10. uri 8 min. zvečer.
3 Torik	Genovefa, devica.	☉ Zadnji kra- jic v nedeljo 22. dan ob 2. uri 14 min. zjutraj.
4 Sreda	Tit, škof.	☉ Mlaj v sa- boto 28. dan ob 6. uri 8 min. zve- čer.
5 Četertik	Telesfor, papež.	
6 Petik	S. 3 Kralji.	
7 Sabota	Nicet, škof.	
Ko je bil Jezus 12 let star. Luk. 2, 42-52.		
8 Nedelja A1	Severin, opát.	
9 Ponedeljk	Julian, mučenec.	
10 Torik	Nikanor, diakon.	
11 Sreda	Higin, papež.	
12 Četertik	Ernst, opát.	
13 Petik	Hilari, škof.	
14 Sabota	Feliks, mučenec.	
Od ženitnine v Kani Galilejski. Jan. 3, 1-11.		
15 Nedelja A2	Ime Jezus. Paul, prvi pušav.	
16 Ponedeljk	Marcel, papež.	

1. januarja 1786 je cesar Jožef II. nov deržavljansk zakonik razglasil.
4. „ 1492 ste se Austria in Madžarsko vpokojile, tedaj so tudi slovenske dežele mir dobile.
5. „ 1718 je bila grofinja Rozalia Lanthyerova prva prednica v novem samostanu Uršulink v Ljubljani izvoljena.
6. „ 1209 je bil Henrik žlahni Andeks, grof istrianski in gospod slovenske meje, iz Ljubljane pregnan in pozneje umorjen.

DNEVNIK.

DEBITE.

Prosijnee, slovensko.

Sčćanj, ilirsko.

Leden, česko.

Styczen, poljsko.

Januar, rusko.

Eismond, nemško.

Gennajo, laško.

Boldog-asszony hava, mad-

Janvier, francosko. (čarsko.)

January, angleško.

5

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
17 Torik	Anton, pušavnik.	Venera je v tem mescu v najlepši svitlobi vidljiva. Jupiter je proti koncu tega mesca kojuternica vidljiv. Merkur je 15. dan t. m. pri podobi Jupiterja vidljiv. Solnce stopi v znamenje vodnarja 20. dan tega mesca ob 9. uri 18 min. zjutraj. Dan raste v tem mescu od 8 ur 32 min. do 9 ur 29 min.
18 Sreda	Priska, devica.	
19 Četertik	Kanut, kralj.	
20 Petik	Boštjan, mučenec.	
21 Sabota	Neža, devica mučenica.	
Od goboviga in od stotnika. Mat. 8, 1-13.		
22 Nedelja A 3	Vincenci, mučenec. ☉	
23 Ponedeljk	Devica Marie poroka.	
24 Torik	Timotej, škof.	
25 Sreda	S. Paula spreobrnjenje.	
26 Četertik	Polikarp, škof mučenec.	
27 Petik	Janez Krizostom.	
28 Sabota	Paulin, patriarh ☿	
Od viharja na morji. Mat. 8. 23-27.		
29 Nedelja A 4	Franc Salezi, škof.	
30 Ponedeljk	Martina, devica mučenica.	
31 Torik	Peter Nolask, spoznovavec.	

11. januarja 1519 je cesar Maksimilian I., velik dobrotnik Krajnske dežele, umrl.

14. „ 1704 se je moral v Ljubljani vsak možk oborožiti, ker so se Turki mestu bližali.

19. „ 1704 so Krajnci Štajarcom soper Turke na pomoč hiteli.

25. „ 1715 so iz Horvaškega toliko prešičev prignali, da so se po 10 grošev kupovali.

27. „ 1657 je kuga v Krajnu grozno razsajala.

FEBRUARI,

ima

28 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Sreda	Ignaci, škof mučenec.	☾ Pervi kra- jic v saboto 4. dan ob 11. uri 33 min. zvečer. ☉ Šip v pone- deljk 13. dan ob 3. uri 7 min. zjutraj. ☾ Zadnji kra- jic v ponedeljk 20. dan ob 11. uri 40 min. zju- traj. ☉ Mlaj v po- nedeljk 27. dan ob 5. uri 36 min. zjutraj.
2 Četertik	Svečnica.	
3 Petik	Blaž, škof mučenec.	
4 Sabota	Andrej Korzin, škof ☾	
Od dobriega semena in lulike. Mat. 13, 24-30.		
5 Nedelja A5	Agata, devica mučenica.	
6 Ponedeljk	Rotija, devica mučenica.	
7 Torik	Romuald, opát.	
8 Sreda	Janez iz Mate.	
9 Četertik	Apolonia, devica mučenica.	
10 Petik	Skolastika, devica.	
11 Sabota	Dezideri, škof.	
Od delavcov v vinogradu. Mat. 20, 1-16.		
12 Nedelja A	Septuagesima. Eulalia, dev.	
13 Ponedeljk	Katarina Ricci, devica. ☉	
14 Torik	Valentin, mašnik mučenec.	

1. februarja 1715 je žlahni Šelenburg, osnovavec samostana Uršulink v Ljubljani, umrl.
2. „ 1440 je vojvoda Fridrik IV. gerb Krajnske dežele popravil.
5. „ 1688 je bil policijsk ukaz izdan, po katerem je bila obleka vsim stanovom predpisana.
8. „ 1714 so toliko rib v Cerknškem jezeru vjeli, da jih je Bistriški opát 20 sodov nakupil.
11. „ 1699 je bil sila hud potres na Krajnskem in Štajarskem.

DREVNIK.

DNEVITE.

Svečan, slovensko.
 Veljača, ilirsko.
 Unor, česko.
 Luty, poljsko.
 Februar, rusko.

Thaumont, nemško. 7
 Febbrajo, laško.
 Böjtelö-hava, madžarsko.
 Février, francosko.
 February, angleško.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangelií	Premembe na nebesu
15	Šreda	Faustin in Jovita, mučenca.	Venera bo
16	Četertik	Juliana, devica.	28. dan pod soncom stala.
17	Petik	Silvin, škof.	Jupiter se počasi v znamenju streleca naprej pomikuje.
18	Sabota	Prepedigna, mučenica.	Mars se v znamenju leva v tem mesecu nazaj pomikuje in 26. dan nasprot solnea pride.
Od sejavca in semena. Luk. 8, 4-15.			
19	Nedelja A	Sexagesima. Konrad, pušav.	Solnce stopi v znamenje ríb
20	Ponedelj	Euheri, škof. C	18. dan t. m. ob 11. uri 21 min. zvečer.
21	Torik	Eleonora, kraljica.	Dan raste v tem mesecu od 9 ur 34 min. do 10 ur 56 min.
22	Šreda	Sv. Petra stol.	
23	Četertik	Marjeta iz Kortone.	
24	Petik	Matia, apostelj.	
25	Sabota	Viktorija, mučenica.	
Od slepega poleg pota. Luk. 18, 31-43.			
26	Nedelja A	Quinquages. Aleksander, škof.	
27	Ponedelj	Leander, škof. 35	
28	Torik	Pust. Roman, opát.	

18. februaria 1699 so pri Terstu 5 centov teško želvo vjeli, katero so v Ljubljano, potem pa na Dunaj peljali.
 20. „ 1790 je cesar Jožef II. umrl.
 23. „ 1527 so cesarja Ferdinanda I. v zlati Pragi za kralja češkega kronali.
 27. „ 1470 so se na Dunaji posvetovali, kako bi Turke odgnali, kateri so v slovenskih deželah ropali in požigali.
 28. „ 1533 so se Uskoki na Krajskem naselili.

MARCI,

ima

31 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeliij	Premembe na nebesu
1 Sreda	Pepelnica. Albin, škof.	☾ Pervi kra- jic v ponedelj- k 6. dan ob 8. uri 6 min. zvečer.
2 Četertik	Simplici, papež.	
3 Petik	Kunigunda, cesarica.	
4 Sabota	Kazimir, spoznovavec.	
Jezus se je postil 40 dni. Mat. 4, 1-11.		
5 Nedelja	A Invocabit. Friderik (Miroslav).	☾ Šip v torik 14. dan ob 6. uri 49 min. zvečer.
6 Ponedeljk	Koleta, devica.	
7 Torik	Tomaz Akvin.	☾ Zadnji kra- jic v torik 21. dan ob 6. uri 58 min. zvečer.
8 Sreda	† Kvatre. Janez od Boga, spozn.	
9 Četertik	Ciril in Metod, škofa.	
10 Petik	† 40 mučencov.	
11 Sabota	† Herakli, mučenec.	
Jezus se je spremenil na gori. Mat. 7, 1-11.		
12 Nedelja	A Reminiscere. Gregor, papež.	☾ Mlaj v to- rik 28. dan ob 5. uri 48 min. zvečer.
13 Ponedeljk	Modesta, devica.	
14 Torik	Matilda, kraljica	
15 Sreda	Seren, mučenec.	
16 Četertik	Hilari, škof.	

3. marca 1706 je bil ukaz oklican, da mora na Krajskem vsak deseti mož na vojsko zoper Turke iti.
3. „ 1718 je sloveči krajski zdravitelj Marka Gerbec umerl.
9. „ 1383 je Frajzinski škof Eriko nekaj nemških kmetijskih rodovin iz Puste doline Tirolskega, med Škofjoliko in Krajnom naselil.
10. „ 1528 je Janez Kacianer, krajsk junak, ogerskega puntarja Zapolia - ta pri Likavi s pomočjo Štajarcev jako natolkil.

DNEVNER.

DNEVITE.

Sušec, slovensko.
Ožujak, ilirsko.
Brezen, česko.
Marzec, poljsko.
Mart, rusko.

Lenzmond, nemško. **9**
Marzo, laško.
Böjtmás'hava, madžarsko.
Mars, francosko.
March, angleško.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangelií	Premembe na nebesu
17	Petik	Jedert, devica.	Venera bo proti sredi meseca kot danica vidljiva.
18	Sabota	Eduard, kralj.	
Jezus hudiča izganja. Luk. 11, 14-28.			Jupiter se še v znamenju strelca naprej pomikuje.
19	Nedelja A	Oculi. Jožef. ženin Marie dev.	Mars bo 13. dan ob 4. uri zjutraj od lune zakrit.
20	Ponedelj	Joahim, oče Marie device.	
21	Torik	Benedikt, opát. ©	
22	Šreda	Sredpost. Oktavian, mučenec.	
23	Četertik	Viktorian, mučenec.	
24	Petik	Gabriel, arhangelj.	
25	Sabota	Marie oznanjenje.	
Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 6, 1-15.			Solnce stopi v znamenje ovna
26	Nedelja A	Lactare. Emanuel, škof.	20. dan t. m. ob 11. uri 18 min. zvečer. Pomlad se začne.
27	Ponedelj	Rupert, škof.	Dan raste v tem mescu od 10 ur 58 min. do 12 ur 34 min.
28	Torik	Guntrand, kralj. ☉	
29	Šreda	Eustazi, mučenec.	
30	Četertik	Kvirin, mučenec.	
31	Petik	Balbina, devica.	

15. marca 1783 je Austria s Turčijo za naše dežele koristno pogodbo zastran kupčije sklenila.
17. „ 1674 je bil spoštovani knez Egenberg za poglavarja Krajske dežele izvoljen.
20. „ 1407 je Celjski grof Herman Pleterski samostan na Krajskem osnoval.
30. „ 1680 je za Krajsko deželo mnogo zaslužni Eberhard grof Blagaj umrl.

APRIL,

ima

30 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Sabota	Valerik, opát.	
Judje hočejo Jezusa kamnjati. Jan. 8, 46-59.		☉ Pervi kra- jic v sredo 5. dan ob 4. uri 19 min. zvečer.
2 Nedelja A	Judica. Franc iz Paule.	☉ Šip v četer- tik 13. dan ob
3 Ponedelj	Rihard, škof.	6. uri 53 min.
4 Torik	Izidor, škof.	zjutraj.
5 Sreda	Vincenci Fereri, spoznovavec. ☉	☉ Zadnji kra- jic v čertertik 20.
6 Čertertik	Sikst, papež.	dan ob 1. uri 11 min. zjutraj.
7 Petik	Maria 7 žalost. Hegesip, spoz.	☉ Mlaj v čet- tertik 27. dan ob
8 Sabota	Dionizi, škof.	7. uri 11 min. zjutraj.
Jezus jezdi v Jeruzalem. Mat. 21, 1-9.		
9 Nedelja A	Cvetna nedelja. Maria Kleofa.	
10 Ponedelj	Apoloni, mučenec.	
11 Torik	Leon, papež.	
12 Sreda	Juli, papež.	
13 Čertertik	Veliki čertertik. Justin. ☉	
14 Petik	Veliki petik. Lidvina, mučen.	
15 Sabota	Velike sabota. Anastazia.	

1. aprila 1702 je bilo na Krajskem veliko strahú, ker so se francoske bojne barke pri Terstu prikazale.
3. „ 1671 sta bila Zrini in Frangipani, tudi po Slovenskem glasovita madžarska vstajnika, v Novem mestu Dunajskem ob glavo djana.
5. „ 1717 so bili v Ljubljani staro hišo mestne gosposke poderli.
6. „ 1229 so Krajsko deželo austrianski vojvodi v posest dobili.
9. „ 1670 je bil grof Frangipani, madžar. vstajnik, iz Ljubljane spoden.

DNEVITE.

DISEASES.

Mali traven, slovensko.
 Travanj, ilirsko.
 Duben, česko.
 Kwiecien, poljsko,
 Aprelj, rusko.

Ostermond, nemško. 11
 Aprile, laško.
 Sz-Györgyhava, madžarsko.
 Avril, francosko.
 April, angleško.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu

Jezus vstane od smerti. Mark. 16, 1-7.

16	Nedelja A	Velikanočna nedelja. Kalist.
17	Ponedeljk	Velikanočni ponedeljk.
18	Torik	Kolocer, škof.
19	Sreda	Hermogen, mučenec.
20	Četertik	Sulpici, mučenec. C
21	Petik	Anzelm, škof.
22	Sabota	Soter in Kaji, papeža mučenca.

Venera bo na koncu mesca v znamenji vodnarja v naj lepši svitlobi vidljiva. Jupiter pride 16. dan v zahodno stran in je še v znamenji strelca.

Mars stojiv sercu znamenja leva.

Solnce stopi v znamenje junca 20. dan t. m. ob 11. uri 4 min. zjutrej.

Dan raste v tem mescu od 12 ur 38 min. do 14 ur 8 min.

Jezus pride pri zapertih durih. Jan. 20, 19-31.

23	Nedelja A	Quasimodog. Adalbert, škof.
24	Ponedeljk	Juri, mučenec.
25	Torik	Marka, evangeljist.
26	Sreda	Klét, papež.
27	Četertik	Peregrin, spoznovavec. ☉
28	Petik	Vital, mučenec.
29	Sabota	Peter, mučenec.

Od dobrega pastirja. Jan. 10, 11-16.

30	Nedelja A	Misericord. Katarina Senenska.

10. aprila 1004 je cesar Henrik II. brixenskemu škofu Bleško grajšino v posest dal.
20. „ 1714 so bili na Goriškem puntarski kmetje premagani, katerih veliko je bilo k smerti obsojenih.
20. „ 1693 je bil vpervič nemški denar na Krajskem vpeljan.
28. „ 1686 je strela v stolp na Ljubljanskem gradu vdarla, v katerem je bilo 500 centov smodnika shranjenega; velik del mesta je pokončan bil in mnogo mertvih so zasule razvaline.

M A J,

ima

31 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Ponedeljk 2 Torik 3 Sreda 4 Četertik 5 Petik 6 Sabota	Filip in Jakob, aposteljna. Atanazi, škof. Znajdenje s. križa. Florian, mučenec. Pij, papež. Janez pred latinskimi vratami.	☉ Pervi kra- jic v petik 5. dan ob 10. uri 26 min. zjutraj.
Še malo, in me ne bote vidili. Jan. 16, 16-22.		
7 Nedelja 8 Ponedeljk 9 Torik 10 Sreda 11 Četertik 12 Petik 13 Sabota	A Jubilate. Stanislav, škof. Prikazin s. Mihela. Gregor Nac., škof. Izidor, kmet. Fabi, mučenec. Pankraci, mučenec. Servaci, škof.	☽ Šip v petik 12. dan ob 4. uri 33 min. zve- čer. ☽ Zadnjikra- jic v petik 19. dan ob 7. uri 29 min. zjutraj.
Grem k njemu, kateri me je poslal. Jan. 16, 5-11.		
14 Nedelja 15 Ponedeljk 16 Torik	A Cantate. Bonifaci, mučenec. Sofia, udova. Janez Nepomučan, mučenec.	☽ Mlaj v pe- tik 26. dan ob 9. uri 44 min. zve- čer.

2. maja 1682 so Turki na Krajskem in Štajarskem grozno ropali in požigali.
4. „ 1524 je celi novi terg v Ljubljani pogoril.
11. „ 1701 je bila v Ribnici Mica Šušarkova kot copernica na germado obsojena in sožgana.
28. „ 1516 je bila huda bitva med puntarskimi kmeti (80000 mož) in vitezi in vojaki na Štajarskem; kmetje so bili premagani, veliko jih je bilo pomorjenih, vjeti so bili večidel v smert obsojeni.

DREVILLE.

DNEVNIK.

Velki traven, slovensko.

Svibanj, ilirsko.

Kweten, česko.

Maj, poljsko.

Maj, rusko.

Wonnemond, nemško. 13

Maggio, laško.

Pünkösdhava, madžarsko.

Mai, francosko.

May, angleško.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nébesu
17 Sreda	Jošt, opát.	Venera je
18 Četertik	Feliks Kantalicia.	9. dan nar dalji
19 Petik	Peter Celestin. ©	v zahodu.
20 Sabota	Bernardin, mašnik.	Jupiter je
Kar bote v mojem imenu prosili. Jan. 16, 23-30.		
21 Nedelja A	Rogate. Sinezi, mučenec.	še v znamenju
22 Ponedelj	Križev teden. } Venust, mučenec. Desideri, škof. Joana Kuca.	streleca.
23 Torik		Merkur je
24 Sreda		17. d. pri znam-
25 Četertik		nju Uran-a, 29.
26 Petik	Nebohod Kristusov. Urban. ☉	dan pa zgorej
27 Sabota	Filip Neri, mašnik.	solnea stoji.
	Magdalena Paci, devica.	Saturn je
Kadar pride učenik. Jan. 15, 26-27. 16, 1-4.		
28 Nedelja A	Exaudi. Vilhelm, vojvoda.	26. d. pri solneu.
29 Ponedelj	Maksim, škof mučenec	Solnce stopi
30 Torik	Ferdinand, kralj.	v znamenje dvoj-
31 Sreda	Kancian, mučenec.	čkov 21. dan t.

28. maja 15 so spuntani rimljanski vojaki Verhniko in okolico obro-
pali; ali sončno mraknjenje jih je tako vstrašilo, da so se
naglo pomirili in veči del plena nazaj dali.

28. „ 1771 je Leop. žlahni B u s e t, predzadni opát Kostanjevice, umerl.

29. „ 1819 je prvi Teržaški parobrod „Karolina“ med Terstom in
Benedkami pogrnil.

30. „ 1062 so Krajnci in Korošci zoper dalmatinskega kralja Cel-
lomir-a na vojsko šli.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Četertik 2 Petik 3 Sabota	Gratinian, mučenec. Erazem, škof. † Klotilda, kraljica.	☉ Pervi kra- jic v nedeljo 4. dan ob 1. uri 37 min. zjutraj.
Ako kdo mene ljubi. Jan. 14, 23-31.		
4 Nedelja 5 Ponedeljk 6 Torik 7 Šreda 8 Četertik 9 Petik 10 Sabota	A Binkoštna nedelja. Kvirin. ☉ Binkoštni ponedeljk. Bonifaci. Norbert, škof. † Kvatre. Robert, opát. Medard, škof. † Primož in Felician, mučenec. † Marjeta, kraljica.	☉ Šip v ne- deljo 11. dan ob 0 uri 27 min. zjutraj. ☉ Zadnjikra- jic v saboto 17. dan ob 3. uri 10 min. zvečer.
Bodite usmiljeni. Luk. 6, 36-42.		
11 Nedelja 12 Ponedeljk 13 Torik 14 Šreda 15 Četertik	A1 Sv. Trojica. Barnabas, apo. ☉ Janes Fakundo, spoznovavec. Anton Paduan, spoznovavec. Basilij, škof. Sv. Teló. Vid in tovarši, muč.	☉ Mlaj v ne- deljo 25. dan ob 0 uri 58 min. zvečer.

2. junia 1696 je bila na Krajskem taka huda dragina, da je vagán pšenice 14 gold. sr. veljal; v Ljubljani je bilo 500 beračev v oskerbništvu.
3. „ 1272 je česki kralj Otokar madžarskega kralja Štefana prisilil, da mu je Krajsko, Štajarsko, Koroško in slovensko mejo v last dal.
5. „ 1551 je cesar Ferdinand I. na Krajskem desetino vpeljal.
8. „ 451 je Atila, madžarski kralj, s svojo derhaljo Oglej razdjal.

ONE VYLL.

DYBVILLE.

Rožnik, slovensko.
Lipanj, ilirsko.
Červen, česko.
Czerwiec, poljsko.
Junij, rusko.

Sommermond, nemško. 15
Giugno, laško.
Ivanhava, madžarsko.
Juin, francosko.
June, angleško.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
16	Petik	Beno, škof.	Venera je v znamenju rib. 18. dan pri Uran-u in 22. dan pri luni. Jupiter se v znamenju strelca nazaj pomika. Uran pride 18. dan k Veneri.
17	Sabota	Rajner, spoznovavec. ○	
Od velike večerje. Luk. 14, 16-24.			
18	Nedelja A2	Marka in Marcellin, mučenca.	Solnce stopi v znamenje raka 21. d. t. m. ob 8. uri 5 m. zvečer. Poletje se začne. Dan raste v tem mescu od 15 ur 18 min. do 15 ur 34 min.
19	Ponedeljk	Gervazi in Protazi, mučenca.	
20	Torik	Silveri, papež.	
21	Sreda	Alojzi, spoznovavec.	
22	Četertik	Ahaci, mučenec.	
23	Petik	Serce Jezusovo. Ediltruda.	
24	Sabota	Janeza kerstnika rojstvo.	
Od zgubljene ovce. Luk. 15, 1-10.			
25	Nedelja A3	Prosper, škof. ○	
26	Ponedeljk	Janez in Paul, mučenca.	
27	Torik	Ladislav, kralj.	
28	Sreda	† Leon, papež.	
29	Četertik	Peter in Paul. aposteljna.	
30	Petik	Sv. Paula spomin.	

15. Junia 1718 je umrl B. Höfer n, osnovitelj Ljubljane glasbine družbe.
 22. „ 1593 je Andrej baron Turjaški (Auersperg) Turke pod poveljstvom Hasan-pašata, pri Sisku močno natolkil.
 24. „ 1532 so Turki v Gradec priderli; ker se je pa grad junaško branil, so se zopet iz mesta umaknili.
 30. „ 974 je cesar Oton II. Loško grajšino vstanovil.
 30. „ 1270 je Ljubljano česki kralj Otakar osebno obsedel, ki pa se je tako junaško branila, da se je, brez kaj opraviti, zopet odpotil.

JULI,

ima

31 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeliij	Prememba na nebesu
1 Sabota	Aron, veliki duhoven.	
Od velikega ribjega vlaka. Luk. 5, 1-11.		
2 Nedelja A4	Marie device obiskanje.	☉ Pervi kra-
3 Ponedeljk	Heliodor, škof.	jic v ponedeljk
4 Torik	Ulrih, škof.	3. dan ob 1. uri
5 Sreda	Filomena, devica.	48 min. zvečer.
6 Četertik	Godoleva, zakonska žena.	☽ Šip v po-
7 Petik	Vilibald, škof.	nedeljk 10. dan
8 Sabota	Elizabeta, kraljica.	ob 7. uri 21 min.
Od farizejske pravičnosti. Mat. 5, 20-24.		
9 Nedelja A5	Anatolia, mučenica.	☉ Zadnji kra-
10 Ponedeljk	Amalia, devica.	jic v ponedeljk
11 Torik	Feliks in Fortunat, mučenca.	17. dan ob 1. uri
12 Sreda	Mohor in Fortunat, mučenca.	27 min. zjutraj.
13 Četertik	Anaklet, papež.	☽ Mlaj v to-
14 Petik	Bonaventura, škof.	rik 25. dan ob
15 Sabota	Henrik, cesar.	4. uri 13 min.
Jezus nasiti 4000 mož. Mark. 8, 1-9.		
16 Nedelja A6	Maria devica iz Karmela.	zvečer.

3. julia 1272 se je Ljubljana českemu kralju Otokarju podala.
9. „ 1386 je bila bitva med Austrianci in Svajcarji pri Sempahu v Švajcu, v kateri je tudi Krajske dežele knez vojvoda Leopold padel.
13. „ 1454 je bil Janez Vitovec, povelnik vojakov Celjskega grofa, kateri je veliko gradov na Krajskem razderl, na Horvaškem natolčen.
14. „ 1715 so vse berače iz Ljubljane spodili.

DNEVNIK.

July, 1880.

Date	Description	Amount
July 1	...	...
July 2	...	...
July 3	...	...
July 4	...	...
July 5	...	...
July 6	...	...
July 7	...	...
July 8	...	...
July 9	...	...
July 10	...	...
July 11	...	...
July 12	...	...
July 13	...	...
July 14	...	...
July 15	...	...
July 16	...	...
July 17	...	...
July 18	...	...
July 19	...	...
July 20	...	...
July 21	...	...
July 22	...	...
July 23	...	...
July 24	...	...
July 25	...	...
July 26	...	...
July 27	...	...
July 28	...	...
July 29	...	...
July 30	...	...
July 31	...	...

DNEVNIK.

1881

1881

№ п. п.	Содержание	Листы
1	Вводная часть	1-2
2	Описание местности	3-4
3	Описание населения	5-6
4	Описание хозяйства	7-8
5	Описание культуры	9-10
6	Описание ремесел	11-12
7	Описание торговли	13-14
8	Описание промышленности	15-16
9	Описание транспорта	17-18
10	Описание связи	19-20
11	Описание здравоохранения	21-22
12	Описание образования	23-24
13	Описание культуры	25-26
14	Описание спорта	27-28
15	Описание досуга	29-30
16	Описание быта	31-32
17	Описание традиций	33-34
18	Описание праздников	35-36
19	Описание религии	37-38
20	Описание философии	39-40
21	Описание искусства	41-42
22	Описание литературы	43-44
23	Описание музыки	45-46
24	Описание живописи	47-48
25	Описание театра	49-50
26	Описание кино	51-52
27	Описание телевидения	53-54
28	Описание радио	55-56
29	Описание печати	57-58
30	Описание информации	59-60

Всего страниц 60

Составил: [Имя]

Проверил: [Имя]

Дата: [Дата]

Mali serpan, slovensko.
Sárpanj, ilirsko.
Červenec, česko.
Lipiec, poljsko.
Julij, rusko.

Heumond, nemško. 17
Luglio, laško.
Sz-Jakab hava, madžarsko.
Juillet, francosko.
July, angleško.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
17	Ponedeljk	Aleš, spoznovavec. C	Venera je 11. dan pri Saturn-u. Jupiter se še vedno nazaj pomikuje, 15. dan stoji soncu nasprot. Saturn je v znamenji junca. 11. dan pride k Veneri. Solnce stopi v znamenje leva 22. dan t. m. ob 6. uri 34 m. zjutraj. Začetik pasjih dni. Dan se krajša v tem mescu od 15 ur 28 min do 14 ur 40 min.
18	Torik	Friderik (Miroslav), škof.	
19	Sreda	Vincenci Paulanski.	
20	Četertik	Hieronim Emilijan, spoznovavec.	
21	Petik	Prakseda, devica.	
22	Sabota	Maria Majdalena.	
Od lažnjivih prerokov. Mat. 7, 15-24.			
23	Nedelja A 7	Apolinar, škof.	Solnce stopi v znamenje leva 22. dan t. m. ob 6. uri 34 m. zjutraj. Začetik pasjih dni. Dan se krajša v tem mescu od 15 ur 28 min do 14 ur 40 min.
24	Ponedeljk	Kristina, devica mučenica.	
25	Torik	Jakob veliki, apostelj. S	
26	Sreda	Ana, mati Marie device.	
27	Četertik	Pantaleon, mučenec.	
28	Petik	Inocenci, papež.	
29	Sabota	Marta, devica.	
Od krivičniga hišnika. Luk. 16, 1-9.			
30	Nedelja A 8	Abdon in Sengen, mučenca.	Dan se krajša v tem mescu od 15 ur 28 min do 14 ur 40 min.
31	Ponedeljk	Ignaci Lojolan, spoznovavec.	

26. julia 1306 je bilo strašno veliko kobilic iz Ogerskega na Štajarsko prišlo, da so polje in verte čisto pokončale.
28. „ 1776 se je vpervič kmetijska učilnica v Ljubljani pričela.
28. „ 1346 so bili veliko judov v Gradu pomorili.
29. „ 1736 so Turki Kostanjevico napadli in ondi hudo razsajali.
31. „ 1594 so Krajnci in Štajarci Turkom Petrino na Horvaškem vzeli.
31. „ 595 so Slovenci bavarskega vojvoda T a t o - t a v kervavi bitvi premagali in ga iz Krajskega in Koroškega spodili.

AUGUST,

ima

31 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Torik	S. Petra ketine. ☾	
2 Sreda	Porciunk. 7 bratav makabejskih.	☉ Pervi kra- jic v torik 1. dan ob 11. uri 24 min. zvečer.
3 Četertik	Znajdenje trupla s. Štefana.	☉ Šip v to- rik 8. dan ob 2. uri 12 min. zve- čer.
4 Petik	Dominik, spoznovavec.	☉ Zadnji kra- jic v torik 15. dan ob 2. uri 46 min. zvečer.
5 Sabota	Maria snežnica.	☉ Mlaj v sre- do 23. dan ob 6. uri 57 min. zvečer.
Jezus joka nad Jeruzalemom. Luk. 19, 41-47.		
6 Nedelja A 9	Spremenjenje Jezusovo.	☉ Pervi kra- jic v četertik 31. dan ob 7. uri 4 min. zjutraj.
7 Ponedelj	Donat, škof, mučenec.	
8 Torik	Ciriak, mučenec. ☽	
9 Sreda	Afra, mučenica.	
10 Četertik	Lovrenc, mučenec.	
11 Petik	Suzana, mučenica.	
12 Sabota	Klara, devica.	
Od farizeja in colnarja. Luk. 18, 9-14.		
13 Nedelja A 10	Hipolit, mučenec.	
14 Ponedelj	† Euzebi, spoznovavec.	
15 Torik	Marie Device nebovzetje. ☽	
16 Sreda	Rok, spoznovavec.	

1. avgusta 1702 so se francoske vojne barke blizu Tersta vdrugič prikazale in veliko strahú v deželi napravile.
3. „ 1442 je bila Ljubljana od velikega vojvoda Albrehta in Ulrika grofa Celskega brez uspeha obsedena.
3. „ 1816 so bile ilirske dežele za kraljestvo razglašene.
6. „ 1683 je baron Valvazor s Krajnci zoper Turke Štajarcom na pomoč šel.
8. „ 848 je kralj Lotar teržaškemu škofu Janezu to mesto podaril.

DNEVNIK.

1878. 1. 1.	Monday	1878. 1. 1.	Monday
1878. 1. 2.	Tuesday	1878. 1. 2.	Tuesday
1878. 1. 3.	Wednesday	1878. 1. 3.	Wednesday
1878. 1. 4.	Thursday	1878. 1. 4.	Thursday
1878. 1. 5.	Friday	1878. 1. 5.	Friday
1878. 1. 6.	Saturday	1878. 1. 6.	Saturday
1878. 1. 7.	Sunday	1878. 1. 7.	Sunday
1878. 1. 8.	Monday	1878. 1. 8.	Monday
1878. 1. 9.	Tuesday	1878. 1. 9.	Tuesday
1878. 1. 10.	Wednesday	1878. 1. 10.	Wednesday
1878. 1. 11.	Thursday	1878. 1. 11.	Thursday
1878. 1. 12.	Friday	1878. 1. 12.	Friday
1878. 1. 13.	Saturday	1878. 1. 13.	Saturday
1878. 1. 14.	Sunday	1878. 1. 14.	Sunday
1878. 1. 15.	Monday	1878. 1. 15.	Monday
1878. 1. 16.	Tuesday	1878. 1. 16.	Tuesday
1878. 1. 17.	Wednesday	1878. 1. 17.	Wednesday
1878. 1. 18.	Thursday	1878. 1. 18.	Thursday
1878. 1. 19.	Friday	1878. 1. 19.	Friday
1878. 1. 20.	Saturday	1878. 1. 20.	Saturday
1878. 1. 21.	Sunday	1878. 1. 21.	Sunday
1878. 1. 22.	Monday	1878. 1. 22.	Monday
1878. 1. 23.	Tuesday	1878. 1. 23.	Tuesday
1878. 1. 24.	Wednesday	1878. 1. 24.	Wednesday
1878. 1. 25.	Thursday	1878. 1. 25.	Thursday
1878. 1. 26.	Friday	1878. 1. 26.	Friday
1878. 1. 27.	Saturday	1878. 1. 27.	Saturday
1878. 1. 28.	Sunday	1878. 1. 28.	Sunday
1878. 1. 29.	Monday	1878. 1. 29.	Monday
1878. 1. 30.	Tuesday	1878. 1. 30.	Tuesday
1878. 1. 31.	Wednesday	1878. 1. 31.	Wednesday

INDEX

No.	Name	Address	City
1	John A. Smith	123 Main St.	Chicago
2	J. B. Jones	456 Park Ave.	New York
3	Wm. H. Brown	789 Broadway	New York
4	Chas. E. White	1010 Madison Ave.	New York
5	Edw. G. Black	2020 Broadway	New York
New York and Surrounding Area, Feb. 15, 1915			
6	Geo. W. Green	3030 Broadway	New York
7	Frank R. Hall	4040 Broadway	New York
8	John D. King	5050 Broadway	New York
9	Robert L. Lee	6060 Broadway	New York
10	William M. Scott	7070 Broadway	New York
11	Charles N. Adams	8080 Broadway	New York
12	Thomas P. Baker	9090 Broadway	New York
New York and Surrounding Area, Jan. 20, 1916			
13	John Q. Carter	1010 Broadway	New York
14	Frank S. Evans	2020 Broadway	New York
15	Wm. T. Foster	3030 Broadway	New York
16	Chas. U. Gibson	4040 Broadway	New York
New York and Surrounding Area, Dec. 10, 1917			
17	John V. Hill	5050 Broadway	New York
18	Frank W. Young	6060 Broadway	New York
19	Wm. X. Zane	7070 Broadway	New York
20	Chas. Y. Allen	8080 Broadway	New York
21	Edw. Z. Baker	9090 Broadway	New York

Veliki serpan, slovensko.
Kolovoz, ilirsko.
Srpen, česko.
Sierpien, poljsko,
August, rusko.

Erntemond, nemško. 19
Agosto, laško.
Kissaszony'hava, madžarsko.
Août, francosko.
August, angleško.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
17	Četertik	Liberat, opát	Venera se med znamenji dvojčika in raka premikuje. Jupiter se vedno v znamenju streleca nazaj pomikuje. Merkur bo 18. dan v nadalji zahodno stran prišel. Solnce stopi v znamenje device 23. dan t. m. ob 1. uri 26 m. zjutraj. Konec pasjih dni. Dan se krajša v tem mescu od 14 ur 38 min. do 13 ur 14 min.
18	Petik	Helena, cesarica.	
19	Sabota	Ljudevik, škof.	
Od gluhega in mutastega. Mark. 7, 31-37.			
20	Nedelja A11	Bernard, opát.	
21	Ponedelj	Joana Franciška Fremiot.	
22	Torik	Filibert, mučenec.	
23	Šreda	Filip Benici, spoznovavec. ☉	
24	Četertik	Jernej, apostelj.	
25	Petik	Ljudevik, kralj.	
26	Sabota	Cefrin, papež.	
Od usmiljenega Samaritana. Luk. 10, 23-37.			
27	Nedelja A12	Jožef Kalasanc, spoznovavec.	
28	Ponedelj	Augustin, škof.	
29	Torik	Janeza obglavljenje.	
30	Šreda	Roza Limanska, devica.	
31	Četertik	Raimund, spoznovavec. ☾	

15. avgusta 1480 so Madžari strašno na Štajarskem požigali in morili.
 16. „ 1813 je bil prvi napad Avstrijancev nad Francoze v Ilirii.
 19. „ 1436 so vse Jude za vselej iz Štajarskega izgnali.
 24. „ 1778 je neka družba pod vodstvom inženirja Nagel - na prvi-
 vikrat na Triglav prišla.
 26. „ 1278 je bil česki kralj Ottokar, gospod slovenskih dežel,
 na Marskem polji v bitvi umorjen.
 30. „ 1416 so Madžari Polhov Gradec obropali in zažgali.

SEPTEMBER,

ima

30 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Petik 2 Sabota	Tilen, opát. Štefan, kralj. <i>34926</i>	
Od desetérlih gobovih. Luk. 17, 11-19.		
3 Nedelja A 13 4 Ponedelj 5 Torik 6 Sreda 7 Četertik 8 Petik 9 Sabota	Angeljev varh. pr. Eufemia. Rozalia, devica. Lovrenc Justinian, škof. Donacian, škof. Regina, devica. Marie Device rojstvo. Korbinian, škof.	Šip v sredo 6. dan ob 10. uri 15 min. zjutraj. Zadnji kraje v četertik 14. dan ob 7. uri 27 min. zjutraj. Mlaj v petik 22. dan ob 9. uri 0 min. zjutraj. Pervi kraje v petik 29. dan ob 1. uri 34 min. zvečer.
Nihče ne more dvema gosp. služiti. Mat. 6, 24-33.		
10 Nedelja A 14 11 Ponedelj 12 Torik 13 Sreda 14 Četertik 15 Petik	Ime Marie. Miklavž Tolentin. Prot in Hiacint. mučenca. Gvidon, mežnar. Notburga, devica. Povikšanje sv. križa. Nikoméd, mučenec.	

2. septembra 1427 je bosniški kralj Tvartko celjskega grofa Hermana za deda svojih dežel postavil.
12. „ 1683 je poljski kralj Sobieski Turke pri Dunaji popolnoma premagal.
13. „ 1660 so Krajnci cesarju Leopoldu I. v Ljubljani zvestobo prisegli.
23. „ 1713 so narejali velike priprave v Ljubljani zoper bližnjo kugo.

INDEX.

Page 1	Page 2	Page 3
Page 4	Page 5	Page 6
Page 7	Page 8	Page 9
Page 10	Page 11	Page 12
Page 13	Page 14	Page 15
Page 16	Page 17	Page 18
Page 19	Page 20	Page 21
Page 22	Page 23	Page 24
Page 25	Page 26	Page 27
Page 28	Page 29	Page 30
Page 31	Page 32	Page 33
Page 34	Page 35	Page 36
Page 37	Page 38	Page 39
Page 40	Page 41	Page 42
Page 43	Page 44	Page 45
Page 46	Page 47	Page 48
Page 49	Page 50	Page 51
Page 52	Page 53	Page 54
Page 55	Page 56	Page 57
Page 58	Page 59	Page 60
Page 61	Page 62	Page 63
Page 64	Page 65	Page 66
Page 67	Page 68	Page 69
Page 70	Page 71	Page 72
Page 73	Page 74	Page 75
Page 76	Page 77	Page 78
Page 79	Page 80	Page 81
Page 82	Page 83	Page 84
Page 85	Page 86	Page 87
Page 88	Page 89	Page 90
Page 91	Page 92	Page 93
Page 94	Page 95	Page 96
Page 97	Page 98	Page 99
Page 100	Page 101	Page 102

DNEVNIK.

①

22 FEBRUARY,

No. of days	Description of work done	Remarks
1 Day	Work done	
2 Days	Work done	
23 FEBRUARY, 1917, 11-12		
1 Day	Work done	
2 Days	Work done	
3 Days	Work done	
4 Days	Work done	
5 Days	Work done	
6 Days	Work done	
7 Days	Work done	
8 Days	Work done	
9 Days	Work done	
10 Days	Work done	
11 Days	Work done	
12 Days	Work done	
13 Days	Work done	
14 Days	Work done	
15 Days	Work done	

24 FEBRUARY, 1917, 13-14

25 FEBRUARY, 1917, 15-16

26 FEBRUARY, 1917, 17-18

27 FEBRUARY, 1917, 19-20

28 FEBRUARY, 1917, 21-22

29 FEBRUARY, 1917, 23-24

30 FEBRUARY, 1917, 25-26

1 MARCH, 1917, 27-28

2 MARCH, 1917, 29-30

Kimovec, slovensko.

Rujan, ilirsko.

Zari, česko.

Wrezien, poljsko.

Septembr, rusko.

Herbstmond, nemško. **21**

Settembre, laško.

Sz. Mihaly'hava, madžarsko.

Septembre, francosko.

September, angleško.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
16 Sabota	Ljudmila, vojvodnja.	Venera pride v znamenje leva, in je dve uri pred solničnim izhodom vidljiva.
Od mertvega mladenčca v Najmu. Luk. 7, 11 - 16.		
17 Nedelja A 15	Hildegarda, devica.	Jupiter pride proti sredi mesca zopet na svojo pravo pot.
18 Ponedeljk	Jožef Kupertin.	Merkur je 12. d. pri solncu.
19 Torik	Januari, škof mučenec.	Solnce stopi v znamenje tehtnice 30. dan t. m. ob 10. uri 10 min. zjutrej.
20 Sreda	† Kvatrc. Eustahi, mučenec.	Jesen se začne.
21 Četertik	Matevž, apostelj.	Dan se krajša v tem mescu od 13 ur 12 min. do 11 ur 58 min.
22 Petik	† Maurici, mučenec.	
23 Sabota	† Tekla, devica mučenica.	
Od vodeničnega. Luk. 14, 1 - 11.		
24 Nedelja A 16	Gerhard, škof.	
25 Ponedeljk	Rupert, škof.	
26 Torik	Ciprian in Justina, mučenea.	
27 Sreda	Kozma in Damian, mučenea.	
28 Četertik	Venceslav, kralj.	
29 Petik	Mihael, verhangelj.	
30 Sabota	Hieronim, cerkveni učenik.	

22. septembra 1575 je Herbart žlahni Turjaški (Auersperg) pri Budaeki za domovino junaško umrl.
24. „ 1595 je polkovnik žlahni Egenberg Turkom v naskoku Petrino vzel.
26. „ 1617 so Benečani cesarju Ferdinandu II. o pomirju velik del Goriškega nazaj dali.
29. „ 895 je kralj Arnulf karantanskemu vojvodu Valhunu Kerško na Krajskem podaril; vsled tega se je vnel dolg in hud prepir.

O K T O B E R,

ima

31 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
Od nar večji zapovedi. Mat. 22, 34-46.		
1	Nedelja A17 Roženkranska nedelja.	☉ Šip v petik
2	Ponedeljk	6. dan ob 8. uri
3	Torik	33 min. zjutraj.
4	Sreda	☉ Zadnji kra-
5	Četertik	jic v saboto 14.
6	Petik	dan ob 2. uri 40
7	Sabota	min. zjutraj.
Od mertudnega. Mat. 9, 1-8.		
8	Nedelja A18	☉ Mlaj v sa-
9	Ponedeljk	boto 21. dan ob
10	Torik	10. uri 21 min.
11	Sreda	zvečer.
12	Četertik	☉ Pervi kra-
13	Petik	jic v saboto 28.
14	Sabota	dan ob 8. uri 0
Od kraljeve ženitnine. Mat. 22, 1-14.		
15	Nedelja A19 Zegnanje cerkveno. Terezia.	min. zvečer.
16	Ponedeljk	Gol, opát.

1. oktobra 1813 so začeli Austrianci na Ljubljanski grad, v katerem so Francozi bili, streljati.
8. „ 1701 je bila na Slovenskem posebno bogata vinska letina.
9. „ 1300 je bil ženski samostan v Mekinah osnovan.
11. „ 1703 je bila strašna povodinj v Ljubljani, predmesti Krakovo in Ternovo ste bile čez in čez pod vodo; špitalski most v mestu so s težkim kamnjem obtežili.
12. „ 1673 je cesar Leopold I. postavil zoper predrage obleke dal.

DIEVIER.

INDEX.

Page	Page	Page
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31	32	33
34	35	36
37	38	39
40	41	42
43	44	45
46	47	48
49	50	51
52	53	54
55	56	57
58	59	60
61	62	63
64	65	66
67	68	69
70	71	72
73	74	75
76	77	78
79	80	81
82	83	84
85	86	87
88	89	90
91	92	93
94	95	96
97	98	99
100	101	102

Kozopersk, slovensko.
Listopad, ilirsko.
Rijen, česko.
Pazdziernik, poljsko.
Oktobr, rusko.

Weinmond, nemško. **23**
Ottobre, laško.
Mindszent'hava, madžarsko.
Octobre, francosko.
October, angleško.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
17	Torik	Hedviga, udova.	Venera se v znamenjih device in tehtnice premikuje. Jupiter je še v znamenji strelca. Merkur je 28. d. v nar dalji zahodni strani. Mars v znamenji tehtnice. Solnce stopi v znamenje škorpiona 23. dan t. m. ob 5. uri 9 min. zvečer. Dan se krajša v tem mesecu od 11 ur 56 min. do 10 ur 0 min.
18	Sreda	Luka, evangeljist.	
19	Četertik	Ethin, opát.	
20	Petik	Felician, škof.	
21	Sabota	Ursula, devica mučenica. ☉	
Od kraljičevega sina. Jan. 4, 46-53.			
22	Nedelja A 20	Kordula, devica mučenica.	Solnce stopi v znamenje škorpiona 23. dan t. m. ob 5. uri 9 min. zvečer. Dan se krajša v tem mesecu od 11 ur 56 min. do 10 ur 0 min.
23	Ponedeljk	Janez Kapistran, menih.	
24	Torik	Rafael, verhangelj.	
25	Sreda	Krizant in Daria, mučenca.	
26	Četertik	Evarist, papež.	
27	Petik	Frumenci, škof.	
28	Sabota	Simon in Judež, aposteljna. ☾	
Od deset tisuč talentov. Mat. 18, 23-35.			
29	Nedelja A 21	Narcis, škof.	Solnce stopi v znamenje škorpiona 23. dan t. m. ob 5. uri 9 min. zvečer. Dan se krajša v tem mesecu od 11 ur 56 min. do 10 ur 0 min.
30	Ponedeljk	Klaudi, mučenec.	
31	Torik	† Volbenk, škof.	

15. oktobra 1601 je Krajski zgodovinar Ludvig Sch önleben umrl.
17. „ 1663 je Peter Zrini Turke na Horvaškem popolnoma premagal.
19. „ 1408 je bila Metlika od Turkov vperviĉ napadena; v okolici so strašno razsajali.
24. „ 1257 je karantanski vojvoda Bernard umrl, in je bil zraven svoje žene Gute v Kostanjevskem samostanu pokopan.
27. „ 1269 je karantanski vojvoda Ulrich umrl, in Otokar, kralj ĉeski, je Koroško v last vzel.

NOVEMBER,

ima

30 dni.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Sreda 2 Četertik 3 Petik 4 Sabota	Vsi Svetniki. Spomin vernih duš. Hubert, škof. Karl (Dragotin) Bor., škof. ☉	☉ Šip v saboto 4. dan ob 9. uri 58 min. zvečer.
Ali se smé cesarju dacia dajati? Mat. 22, 1-14.		
5 Nedelja A 22 6 Ponedelj 7 Torik 8 Sreda 9 Četertik 10 Petik 11 Sabota	Zahvalna nedelja. Emerik. Lenart, škof. Engelbert, škof mučenec. Bogomir, škof. Teodor, mučenec. Andrej Aveljinski, spoznovavec. Martin, škof.	☉ Zadnji kra- jic v nedeljo 12. dan ob 11. uri 5 min. zvečer. ☉ Mlaj v po- nedelj 20. dan ob 11. uri 58 min. zjutraj.
Jezus obudi mertvo deklico. Mat. 9, 18-26.		
12 Nedelja A 23 13 Ponedelj 14 Torik 15 Sreda	Martin, papež. ☉ Brikci, škof. Homobon, tergovec. Leopold, vojvoda.	☉ Pervi kra- jic v ponedelj 27. dan ob 3. uri 32 min. zjutraj.

1. novembra 1260 je karantanski vojvoda Ulrih samostan v Bistrici na Krajskem osnoval.
8. " 1747 je cesarica Maria Terezia baron Kodelovo ustanovitev Goriške škofoje poterdila.
9. " 1670 so madžarski in horvaški puntarji na Krajsko pobegnili.
11. " 1457 je bil Ulrih, grof Celjski, v Belogradu umorjen.
13. " 1805 so Francozi v Ljubljano prišli.
19. " 1627 je na Krajskem ajda še na polji stala.

DYEING.

1885

1885

No.	Color	Quantity	Remarks
1	Black	100 lbs	Wool, 100 lbs
2	Blue	100 lbs	Wool, 100 lbs
3	Green	100 lbs	Wool, 100 lbs
4	Red	100 lbs	Wool, 100 lbs
5	Yellow	100 lbs	Wool, 100 lbs
6	Purple	100 lbs	Wool, 100 lbs
7	Pink	100 lbs	Wool, 100 lbs
8	White	100 lbs	Wool, 100 lbs
9	Grey	100 lbs	Wool, 100 lbs
10	Brown	100 lbs	Wool, 100 lbs

Listopad, slovensko.

Studeni, ilirsko.

Listopad, česko.

Listopad, poljsko.

Novembr, rusko.

Windmond, nemško. **25**

Novembre, laško.

Sz.Andras'hava, madžarsko.

Novembre, francosko.

November, angleško.

Dan in teden	Svetniki, prazniki in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
16 Četertik	Otmar, opat.	Venera se bližuje solnčnim žarkom, 21. d. pride k podobi Merkurja.
17 Petik	Gregor, cudodelnik, škof.	
18 Sabota	Roman in Barul, mučenca.	
Od gorsičnega zerna. Mat. 13, 31-35.		
19 Nedelja A24	Elizabeta, kraljičina.	Jupiter se v znamenji strelca naprej premikuje. Merkur pride 19. d. pod sonce. Solnce stopi v znamenje strelca 12. dan t. m. ob 8. uri 9 min. zvečer. Dan se krajša v tem mescu od 9 ur 56 min. do 8 ur 46 min.
20 Ponedeljk	Feliks Valojski, spoznovavec. ☉	
21 Torik	Marie Device darovanje.	
22 Sreda	Cecilia, devica mučenica.	
23 Četertik	Klemen, papež.	
24 Petik	Krizogon, škof.	
25 Sabota	Katarina, devica mučenica.	
Od gnjusobe razdjanja. Mat. 24, 15-35.		
26 Nedelja A25	Viktorin, škof.	
27 Ponedeljk	Virgili, škof. ☽	
28 Torik	Papinian, škof.	
29 Sreda	Saturnin, mučenec.	
30 Četertik	Andrej, apostelj.	

24. novembra 1487 je madžarski kralj, Matia Korvin, velik del krajnske dežele cesarju Fridriku IV. nazaj dal.
25. „ 1780 se je Grubarjev vodotok (kanal) v Ljubljani odperl.
28. „ 1509 je grof Miroslav Ottenberški od cesarja Maksimiliana I. povelje dobil, 300 nemških rodovin na Krajnskem naseliti, katerih nasledniki so današnji Kočevarji.
29. „ 1711 se je v Ljubljani v stolni cerkvi pervikrat mertvaški zvon zvonil.

DECEMBER,

ima

31 dni.

Dan in teden		Svetniki, prazniki in nedeljski evangelii	Premembe na nebesu
1	Petik	Eloj, škof.	☉ Šip v ponedeljk 4. dan ob 2 uri 31 min. zvečer
2	Sabota	Hromac, škof.	
Od sodnjega dné. Luk. 21, 25-33.			
3	Nedelja A	1. Advent. Frančišk Saverian.	☾ Zadnjikrajic v torik 12. dan ob 7. uri 8 min. zvečer.
4	Ponedeljk	Barbara, devica mučenica. ☉	
5	Torik	Peter Krizolog.	☼ Mlaj v torik 19. dan ob 10. uri 43 min. zvečer.
6	Sreda	† Miklavž škof.	
7	Četertik	† Ambrož, škof.	☽ Pervi krajic v torik 26. dan ob 1. uri 34 min. zvečer.
8	Petik	† Cisto spočetje Marie Dev.	
9	Sabota	Leukadia, devica mučenica.	
Janez kerstnik v ječi. Mat. 11, 2-10.			
10	Nedelja A	2. Advent. Melhiad, papež.	☽ Pervi krajic v torik 26. dan ob 1. uri 34 min. zvečer.
11	Ponedeljk	Damaz, papež.	
12	Torik	Maksenci, mučenec. ☉	☼ Mlaj v torik 19. dan ob 10. uri 43 min. zvečer.
13	Sreda	† Lucia, devica mučenica.	
14	Četertik	Spiridion, škof.	☽ Pervi krajic v torik 26. dan ob 1. uri 34 min. zvečer.
15	Petik	† Irenej, škof.	
16	Sabota	Euzebi, škof.	

3. decembra 1606 je bil v korist slovenskim deželam na 20 let s Turki mir sklenjen.

7. „ 1805 je ukazal cesar Napoleon, da morajo pridobljene ilirske dežele 100 milionov frankov silnega davka plačati.

14. „ 1688 je bila v Ljubljani velika vstaja in prelivanje kervi zastran razpora med deželnim oskerbnikom in grofom Henrikom Wagensbergom.

16. „ 1575 so bile v Ljubljani prve knjige natisnjene. 11

DREVILLE.

DNEVTE.

DECEMBER,

Gruden, slovensko.
Prosinac, ilirsko.
Prosinec, česko.
Grudzien, poljsko.
Decembr, rusko.

Wintermond, nemško. 27
Decembre, laško.
Karaszon'hava, madžarsko.
Decembre, francosko.
December, angleško.

Dan in teden

Svetniki, prazniki in nedeljski evangeliji

Premembe na nebesu

Pričevanje Janeza kerstnik. Jun. 1, 19-28.

17	Nedelja	A	3. Advent. Lacar, škof.
18	Ponedeljk		Auksenci, škof.
19	Torik		Paulil, mučenec. ☉
20	Sreda		† Kvatre. Amon, mučenec.
21	Četertik		Tomaz, apostelj.
22	Petik		† Demetri, mučenec.
23	Sabota		† Servul, berač.

V 15. letu cesarja Tiberia. Luk. 3, 1-6.

24	Nedelja	A	4. Advent. Adam in Eva.
25	Ponedeljk		Božič , ali rojstvo Jezusovo.
26	Torik		Štefan , prvi mučenec. ☾
27	Sreda		Janez, evangeljist.
28	Četertik		Nedolžni otroci.
29	Petik		Tomaz, škof.
30	Sabota		Nicefor, mučenec.

Simon in Ana v tempeljnu. Luk. 2, 33-40.

31	Nedelja	A	Silvester, papež.

Venera bo
 13. d. zgorej
 solnce stala.

Jupiter sto-
 pi v znamenje
 divjiga kozla.

Merkur bo
 7. d. nar dalji
 v zahodu.

Mars v znam-
 nji strelca.

Solnce stopi
 v znamenje divji-
 ga kozla 21. d.
 t. m. ob 12. uri
 57 m. zvečer.

Zima s začne.

Dan se krajša
 v tem mesecu od
 8 ur 44 min. do
 8 ur 32 min.

17. decembra 1168 je Štajarsko po dedšini k Austrii prišlo.
 22. „ 1529 se je grozna živinska kuga na Krajskem pričela.
 25. „ 1809 je bil maršal Marmont za poveljnika ilirskih dežel izklican.
 27. „ 1681 se je zlo velika repata zvezda prikazala, ki se je celo leto vidila.
 27. „ 958 je bamberski škof Belak od cesarice Kunigunde, žene Otona III., v last dobil.
 28. „ 1478 so na Koroškem Turki hudo tepeni bili.

Na Slovenskem malo znani kovani denar,

kteri pa v austrijskih deželah velja, in njegova cena.

Zlatnina.		fl.	kr.			fl.	kr.
Bavarski cekin	4	28		Bolonješki šmarni tolar	2	4 ^{1/2}	
Bolonješki dvojni cekin	6	28		„ skudo.	2	2 ^{1/4}	
„ cekin	4	28		Florentinski tolar	2	6	
Francoski dvojni ludo	17	54		„ „ po 5 frankov	1	55	
„ ludo	8	55		„ frank	—	23	
Florentinski cekin	4	32		„ „ nov skudo	2	31	
Geneški cekin po 96 lir	29	35		„ „ skudo	1	46	
Milanski dvojni cekin	7	28		„ „ skudo	2	7	
„ cekin	4	28		„ „ skudo	2	7	
Parmesanski dvojni cekin	8	12		„ „ skudo	1	54 ^{3/4}	
Piemonteski „ „	8	12		„ „ tolar	2	46	
„ cek. po 40 lir	15	10		„ „ novi	1	54 ^{3/4}	
„ „ „ 20 „	7	35		„ „ skudo	2	4	
				Spanski tolar	2	3	
				Benečanski križave	2	33	
				Benečanska giustina	2	14 ^{2/4}	
				„ petica	—	13 ^{3/4}	
				„ lira po 30 soldov	—	15	
				„ „ „ 20 „	—	10	
				„ „ „ 15 „	—	6 ^{3/4}	
				„ „ „ 10 „	—	5	
				„ „ „ deželiska	—	5 ^{3/4}	

Srebernina.

Cesarski laški skudo	2	—					
„ „ „ 1/2 skudo	1	—					
Cesarska laška lira	—	20					
„ „ „ 1/2 lira	—	10					
„ „ „ 1/4 „	—	5					
Bavarski križave	2	12					

KOLEK (štampel).

		fl.	kr.			fl.	kr.
Za zneske do	20 fl.	—	3	čez 1600 do 2000 fl.	5	—	
čez	20 „ 40 „	—	6	„ 2000 „ 2400 „	6	—	
„	40 „ 70 „	—	10	„ 2400 „ 3200 „	8	—	
„	70 „ 100 „	—	15	„ 3200 „ 4000 „	10	—	
„	100 „ 200 „	—	30	„ 4000 „ 4800 „	12	—	
„	200 „ 300 „	—	45	„ 4800 „ 5600 „	14	—	
„	300 „ 400 „	1	—	„ 5600 „ 6400 „	16	—	
„	400 „ 800 „	2	—	„ 6400 „ 7200 „	18	—	
„	800 „ 1200 „	3	—	„ 7200 „ 8000 „	20	—	
„	1200 „ 1600 „	4	—				

Za zneske čez 8000 fl. se od vsacih 400 fl. plača 1 fl. več; zneski pod 400 fl. se pa pri tem za polne vzamejo.

V. Vodnik *ffiw.*

VALENTIN VODNIK.

Mašemu slovstvu je še le proti koncu pretečenega stoletja zarja nove nade polne dōbe napočila, ravno o času, ko se je sladki materinščini nar hujše godilo. Od časov, kar so oznanovavci nove vere na **Krajskem** slovenščino v verske knjige v prvič vpeljali, not do te dōbe se je pisarija v slovenskih knjigah čedalje bolj po ptujem ravnala in posebno z nemškimi oblikami tako popačila, da je narodu večidel nerazumljiva ter neokusna postala. Slovenska modrica je potihnula, ali le tū in tam v kakošni ljudski pesmi se glasila. Učeni možje se za njo niso pečali. Slovenci niso imeli ne umetnega pesništva, ne knjig za omiko naroda razun nekterih molitvenih bukvic, ne podučivnih spisov za vsakdanje potrebe življenja.

Čast in hvala gré torej možem, kateri so slovenščino ptujih teleng, v ktere je vjarmena bila, rešili, jo na pravo pot napredovanja in naravnega razvitka zavernili in storili, kar naš neprecenljivi **Koseski** z veličastno besedo tako krepko opominja, rekoč:

Jezik očistite pég, opilite gladko mu rujo,
Kar je najetega v njem, dajte sosedu nazaj!
Kinčite ga iz lastne moči, iz lastnega vira!
Jasno ko struna bo pél, zvonu enako donil,
Pričal vašo modrost na desno, na levo narodu.

Predelječ bi segel, ako bi hotel posamesne rodoljube, ki sō se tičas za domovino trudili, naznanjati in njih dela pretresovati. Le vodju te nove dōbe so te verstice namenjene, — njemu, kateri je z gorečo pesmijo **Krajnce** pozabljene matere **Slave** opomnul in iz stoletnega spanja predramil, — **Valentinu Vodniku**, ktereга prijazno lice letošnjega „**Kalendarčka**“ kinči.

Res! v polnem občutku svoje veljavnosti in cene je mojster pevcev od sebe reči zamogel:

Ne hčere ne sina
Po meni ne bó,
Dovolj je spomina:
Me pesmi pojó.

Še Vodnikove v ustih prostega naroda živé. Še sivi starčki z živo besedo pripovedujejo, kako so v svoji mladosti, pod cesarskim benderom združeni, korenjaško njegove „brambovske“ prepevali. Celó bohinski pastirje niso pozabili moža, ki je med njimi zaklade slovenščine, v hribe pregnane, nabiral. —

Kakor terdi kremen živo iskrico rodí, tako je tudi Vodnika kmečki stan podaril, nepokvarjeno jedro našega naroda, kateri si Vegata, Dolinarja in drugih velikanov učenosti v čast šteje.

Rodil se je 3. dan februarja 1758 v zgornji Šiški v kmečki hiši pri Žibertu, kjer še dan današnji Vodnikova rodovina biva. Nad njegovo glavo je kolovrat derdral in sladka materna pesem je dete vpokojvala. Pesem kmetice je pozneje vodnica njegovega pevskega duha postala:

Kar mat' je učila,
Me mika zapét,
Kar starka zložila,
Jo lično posnét.

Devet let star popusti Vodnik igre in gré v šolo. Po dokončanih začetnih šolah je obiskal latinske pri Jezuitarjih v Ljubljani od leta 1770 do 1775. To leto so ga, kakor sam piše, „muhe v kloster k frančiškanarjem gnale“, kjer je novo mašo pel in se z obljubami zavezal. Pa zidovi samostana so bili prostemu duhu Vodnika pretesna in zadušivna ograja. Leta 1784 ga je škof Herberstein tega reda odvezal in v Koprivnik „med terde Gorence poslal duše pást“. Na Gorenškem se je pevska žila, ki mu je že poprej nekolikokrat zaigrala, popolnoma obudila:

Redila me Sava,
Ljubljansko poljé,
Navdale Triglava
Me snežne kopé.

Perve poskušine Vodnikove v pesništvu so natisnjene v zberki krajskih pesem, katero sta patra Marka Pohlin in Damascen Dev, dva Krajnca, obá Auguštinarska miniha, na svitlo dala v letih 1779, 1780 in 1781 pod naslovom „pisanice lepih umetnost“. Tam se najde od njega: „Prošnja na krajsko modrino“, „Krajske modrine žalovanje nad smertjo Marie Terezie, premudre cesarice“, „Zadovoljni Krajnc“ in „Klek“. Pa razun „Zadovoljnega Krajnca“ so vse druge brez posebne cene. V tej pesmi pa je Vodnik pokazal, da se mu prosto domače gibanje bolj podá, kakor posnemanje ptujih izdelkov. Tu najdeš Krajnca, ali bolj prav rečeno Gorenca z živimi barvami načertanega, njegovo poljedelstvo, oblačilo, jed, ples in značaj lepo popisano, z eno besedo: v tej pesmi vse živi, vse se giblje.

Vodnik je le potreboval bistroumnega razsojevavca, odkritoserčnega prijatla in zvedenega moža, kateri bi njemu, ki je od sveta ločen živel, to nasvetoval, kar se po knjigah naučiti ne dá. Taki mož je bil rajni baron Žiga Cojz (Zois), fužinar na Bohinskem, slavni nato-roznanec, iskreni rodoljub in podpiravec vsega, karkoli je Krajni koristilo, od ktereга pesnik resnično pravi:

„Mat' Krajna imela
Sinú ljubšega ni“.

Kako goreče je Cojz Vodnika za domače pesništvo in za omiko naroda vžigal, kako na tanjko je njegove spise pretresoval, nam lepo dokazujejo Cojzove pisma, katerih se nekoliko v Ljubljanskem muzeju hranuje. Dragim bravcom v pokušnjo le en kosček iz Cojzevega pisma na Vodnika od 4. aprila 1794 iz nemškega prestavimo:

„Rajniki Damascen mi je „zadovoljnega Krajnca“ kot „Vaše prvo delo zaznamoval, in zares mu je čerka V* na koncu pri-stavljena. Na to pesem se celo moje upanje opira. Jez najdem v tej „poskušnji vse po domače speljano — kar se v pesmih Pohlina in „Damasce na pogreša — gibčín jezik, srečno méro, razumljivo bese-dovanje, kratko rečeno, jez sim bil in sim še po 13 letih s to pokušnjo „čez in čez zadovoljin; imam torej upanje Vaš prerok postati, ker sim

„zató tudi že zadosti star. Z jeklársko se ni treba prehitéti. Nje
 „začetik mi je prav všeč. Tu Vam pošljem nekoliko nemških precej
 „slabih knapovskih pesem, zato, da boste boljši od teh napravili. Varite
 „v pesmi stavke prevečkrat odlamljati in jih v sledečo verstico presta-
 „vljati — v tem sta se posebno oba Auguštinarja zlo pregrešila. To je
 „duhu slovenskega jezika večidel nasprotno, in v narodski pesmi je vedno
 „dobro, ako vsaka verstica zase obstati zamore — kar ste v „zadovoljnem
 „Krajncu“ prav dobro zadeli, razun nektech verstic, o kterih Vam hočem
 „drugo pot kaj več povedati. Jez bom Vam to pesem in novo „jeklarsko“
 „prav ostro presodil.“

Vodnik je zares poznej „Zadovoljnega Krajncea“ nekoliko
 prenarodil, gotovo po Cojzovi opombi. Ker je gori tudi od „jeklarske“
 ali „knapovske“ govor, jo po prijazni dovolitvi g. bibliotekara Kastelica,
 kteri zapuščino Vodnikovih pesem hranuje, tukaj vpervič na svitlo dam:

Jeklenice.

*Ne prašam ne baram,
 Kaj gosci pojó;
 Le samo to maram,
 De kladva tekó.*

*Pišali debele
 Zda v ješo germé,
 De jiskre vesele
 Nad streho leté.*

*Cigán se preverne,
 Zapoje ci-bú,
 Od strune sreberne
 Ni lepšga glasú.*

*Pa kota vže rase,
 Mašel se vari,
 Se voglja napase,
 Pod kladvo hiti.*

*Ta tanka, ta tosta
 Prepeva ves dan:
 Bolj zerna je gosta,
 Bolj mojster iskan.*

Od Cojza spodbadan je Vodnik v letih 1795 — 1797 „veliko
 pratiko“ izdajal, kjer je svojim rojakom raznih sestavkov o hišnih
 opravilih, popis krajnske dežele i. t. d. ponudil. Ako druge knjige le
 redkokrat v hišo kmeta zahajajo, je „pratiki“ pot do nar borniše bajte
 odperta. Ona k omiki ljudstva veliko pripomore. Pa je tudi treba pra-
 tikarju, da se narodu s čistim lahko razumljivim jezikom prikupi. Toraj

se je Vodnik v svojem pisanji prav po domače vedel. Le da bi svojemu narodu vstregel, je vganjke koval, novoletne vošila skladal, in tudi gospodinjam si s kakim nasvetom prikupiti prizadeval. Njegov poglavni namen je bil, kakor sam pravi: „krajnski jezik čeden narediti“. Pa tudi on je tožil o nemarnosti marsikterih svojih rojakov, ki vsako sebi neznano, če še tako čisto slovensko besedo kot ptujo ali novokovano grajajo, ako je še v svoji okolici slišali niso. O tej reči piše: „Kaderkolj krajnske bukve na dan pridejo, ima slednji kaj čez jezik „godernjati; enim je preveč po horvaško, drugim preveč po nemško in „tako naprej. Jez pravim: Mi moramo slovenske besede poiskati semtertje „po deželi zatresene, in na to vižo skup nabirati čisto slovenšino. „Skušnja me uči, da ni lahko besede najti, ktera bi se v enim ali saj v „drugim kotu prav po slovensko ne imenovala; če je pa kaj novič znajdenih „in starim Slovencam neznanih reči, se znajo te po zvonajnih jezikih „imenovati, ako bi jih mi ne mogli iz slovenske korenine kerstiti“.

Leto 1806 je prvo zberko svojih poezij na svitlo dal in jo „Pesme za pokušnjo“ kerstil. Ta zberka v mali osmerki obseže na 46 straneh več pesem, ki jih je od leta 1780 zložil in nekoliko pravlic. Med njimi so „Pesem na moje rojake“, „Zadovoljni Krajnc“ in „Veršac“ tako globoko v serce naroda segle, da, ako bi tudi od vsih drugih Vodnikovih del nič ne ostalo, samo ta trojica zamore njegovo ime v spominu Slovencev obderžati.

Vodnikova modrica je čversta Gorenka, krepka, rudečolična hči narave. Njene pesmi so čiste in zdrave, kakor požirk iz bistre Save, ktera mu je bila „mati pevske umnosti, šola zdrave treznosti“. Na čelu se jim pozna, da so bile spočete v čistem zraku krajnskih planin, kamor bolehní počutki in otožnost ne segajo, — pod Veršacom, ktereга si je Vodnik za svojega Parnasa zvolil:

Veršaca Parnasa
 Zgol svojiga znam,
 Inaciga glasa
 Iz gosli ne dam.

Tu ne najdeš nobenih votlodonečih puhlih izrazov, ne bolehnih, piškavih občutkov, ne glasov tiste strašne poezije, ktera nebo naskakva, zemljo potresa, grom in blisk v pomoč kliče, da se borna miška rodi! Tu ne najdeš jezika z besedami našarjeniga iz vsih slavenskih narečij od ledene Neve do Balkanskih gor, kateremu pa še te kerpe tako malo zadostijo, da ga je še treba v cunje jezikoslovnih pregreškov zavijati.

V Vodnikovih pesmih so vse podobe iz življenja vzete, in v sladkem domačem jeziku na zlati niti poezie kot bliščeči biseri vredjene. Od vsih velja to, kar mu je Cojz od znanih verstic

„Leniga čaka
Stergan rokav,
Palca beraška,
Prazen bokal.“

v pismu od 15. junia 1794 takole pisal: „Ta konc ima več vrednosti in „bode več koristil kakor sto ogovorov; on ima več narodskega duha in „okusa v sebi kakor sto tisuč puhlih pesem. Take verstice vekomaj „ostanejo“.

Vodnikova Vila je tako rekoč posrednica med ljudsko pesmijo in med učenim pesništvom.

Res je sicer, da tudi v njegovih pesmih včasih reči naleté, ki pretresa ojstre kritike obstati ne zamorejo. Pa te pomanjkljivosti se morajo z ozirom na okoljšine, v katerih je živel, in na tačasno stanje našega slovstva presojevati. Grajali so Vodnika, da je v pesmih večidel skakajoče daktile rabil, kar jih enoglasne dela, — da so podobe včasih pretergane, — da se verste dobro ne vežejo. Pa treba je pomisliti, da je edini namen Vodnika bil, gorensko ljudsko pesem kolikor je mogoče posnemati. Od tod tudi izvira njegova večidel rabljena méra. Tistikrat zakladi družih jugoslavenskih narodskih pesem še niso znani bili; tudi mu je bilo treba si jezik, kterege so le rotarji in kmetje govorili, za poezijo prevstvarjati. Kako je pa on narodsko pesem cenil, je s tem skazal, da je vse nje ostanke na Gorenskem nabral, in znano „Od kralja Matjaša“, „Boj Lambergerja s Pegamam“ i. t. d. prvi iz ust naroda napisal.

Že Vodnik je čutil potrebo po poti „Novic“ ljudstvu razodevati prigodbe sveta in mu naznanjati nove znajdbe i. t. d. Zato pravi v predgovoru „Ljublj. Novic“ 4. januarja 1797:

Al pameti 'majo
Po svetu kaj več,
Al druga kaj znajo
Ko jabuka pêč?

Izdajal je „Ljubljanske Novice“ od leta 1797 do leta 1800. Izhajale so od začetka dvakrat na teden na pol pôli, pozneje le enkrat na teden. Škoda, da je to lepo početje zavolj nemarnosti bravev že po tretjem letu zaspalo. —

Ko je po Evropi strašna vojska divjala, je v „pesmih za brambovce“ 1809 Slovence verlo vžigal za dom in cesarja. Znana pesem „Kar smo mi brambovci“ (po nemški Kolinovi „Seit ich ein Wehrmann bin“ zložena) je zares narodska postala. V lepo pisanem predgovoru kliče z mogočno besedo Slovence v brambo cesarstva, rekoč: „Bomo le roke „križem držali in nemarno gledali, kako ptuji hočejo naše stare lastine „jemat, naše dežele med seboj delit, nas pod svoj strah silit? — V „takih nevarnostih se skaže, kdo je mož, kdo rajši to vaga, kar je „manj; kdo raj blagó in življenje zgubi, kakor svojo čast in samosvojnost. Komur je tako pri sercu, ta ne govori mehke besede, ampak iz „polnega serca mu tečejo iz ust goreče pesme, ktere junake k junaštvu „vžgejo. Peli so nekdam naši očaki, in Turke pobijali; peli so in pod „Sisek tekli, Hasan-pašata v Savo potopit, in če je Turk do nas priderl, „so ga pognali, da so komaj nekteri razbojniki svoje pete vnesli. Pojte „tedaj, Slovenci, brambovske pesme, vnamajte se s petjem k pravimu „junaštvu, k brambi našiga svetiga cesarstva!“

Ko so Krajnci pod silo francoske vlade prišli, je bil Vodnik, kateri je bil že poprej učenik v Ljubljanskih latinskih šolah, na visoko stopnjo poklican. Postal je vodja liceja, začetnih in rokodelnih šol. Pod Fran-

cozi se je prenarodba vpeljala *), da ima v začetnih šolah nemščina nehati, in se slovenski jezik učiti. Torej je Vodnik pisal za začetne šole slovensko „pismenost ali gramatiko“ 1811, za latinske šole pa je „Lhomondovo francosko slovnico“ prestavil. Vpeljava slovenščine v šole ga je tako vnela, da je, iz tega si novo veseliji dobo nadjaje, visoko pesem „Ilirija oživljena“ zapel, ktera se na prvi strani njegove „pismenosti“ natisnjena najde. Al zavolj te pesmi, ker so ga prevelike vdanosti do Francozov natolcevali, je iskreni pesnik verlih „brambovskih“ pozneje veliko britkost prestal. Vzeto mu je bilo vodstvo in učilnica v latinskih šolah, — le kot začasnega učitelja talianskega jezika so ga terpeli. Te britke skušnje in druge žalostne okoljšine so mu zadnje leta močno grenile.

Izdaja obširnega „slovarja“, s katerim se je celo svoje življenje trudil, je zaostala, ako ravno jo je že v letu 1806 v nemškem Ljubljanskem časniku naznanil. Pervo osnovo tega za vse Slavene imenitnega dela je sicer izpeljal, in ga deloma tudi popolnoma izdelal, pa doveršenje celega mu ni bilo dano. Umerl je pobitega serca 8. januarija 1819 v Ljubljani.

Zbirka Vodnikovih pesem, kakor jo je on sam spisal in za natis pripravil z mnogimi poboljški in prenarodbami, je lastnina gosp. bibliotekarja Kastelica. Iz tega rokopisa se vidi, kako zvesto se je Vodnik zlatega vodila deržal: „Nonum prematur in annum“. — Rokopis slovarja pa je lastnina slavnega gosp. Metelko-ta, učitelja slovenščine na Ljubljanskem gimnaziju, kteri ga je blagodušno bivšemu slovenskemu društvu v porabo prepustil pri izdeljavi obširnega besednjaka, kterega dokončanje je, žalibog! zaostalo.

Kako živo se je Vodnik za vse, karkoli drago domovino vtiče, popečal, se iz tega razvidi, da se je že leta 1793 v mineralogii z

*) V francoskem časniku „Telegraphe officiel“, kteri je pod vredništvom slavnega francoskega pisatelja Charles Nodier v Ljubljani izhajal, se bere 10. oktobra 1810 sledeči razglas: „Les cours d' étude dans les Ecoles primaires auront lieu dans la langue du pays“. Arrêté relatif à l'organisation de l'instruction publique 4 Juillet 1810.

velikim trdom vadil. Vse bohinske gore je prelazil, kamnje pobiral in Cojzu svoje opazke naznanjal.

Močno se je tudi za rimske napise, na Krajskem najdene pečal; več jih je v nemškem časniku „Laibacher Wochenblatt“ naznanil in stolmačil. V tej reči se je veliko pomenkoval s slavnim razlagovavcom starih napisov, in udom celtiške družbe v Parizu, s Francozom Siauve, kateri je bil tičas na Krajskem žitnikar francoske armade. Ljubljanski muzej tudi nekaj dopisov tega slavnega starinarja na Vodnika hranuje.

Spisal je Vodnik v nemškem jeziku tudi povestnico vojvodine krajske, okrajne teržaške in grofije goriške pod naslovom: „Geschichte des Herzogthums Krain, des Gebiethes von Triest und der Grafschaft Görz“. Wien im Verlage des k. k. Schulbücher-Verschleisses bei St. Anna 1809.

Vodnikove pesmi so bile po njegovi smrti poleg gori imenovane zbirke od rajnkega Andreja Smoleta l. 1840 na svitlo dane. Le škoda, da je v tem izdanju (menda prvem v sedanjem pravopisu) dokaj tiskarnih pogreškov, in da se je na Vodnikove svojoročno zapisane zboljške in popravke premalo gledalo.

Njegove kosti pa počivajo na Ljubljanskem pokopališču, kjer se steber iz sivega apnenika nad pesnikovem grobom vzdiga. Nad stebrom je verč, ktereга kača ovija. Sledeči napis se bere na spominku:

VALENTIN VODNIK,

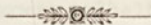
rojen 3. svečana 1758 v Šiški, umerl 8. prosenca 1819 v Ljubljani.

*Ne hčere ne sina
Po meni ne bo —
Dovolj je spomina:
Me pesmi pojó.*

Postavili 1819, popravili 1839 prijatli.

Resničn si sebi prerok bil, pesnik mili! Res: Te pesmi pojó!
in Te bojo pele na veke.

Dragotin Dežman.

Dr. FRANČIŠEK MIKLOSIĆ.

Kteri omikani Slovenec ne pozna tega slavnega imena, — imena preučenega jezikoslovca slovanskega, čigar velika učenost po vsem Slovanskem, po vsi Evropi sluje, in ktereга s ponosom prištevamo rojakom svojim!

Brez dvombe bo toraj letošnji „koledarčik“ častitim bravcom svojim s čerticami življenja in z obrazom preslavnega tega moža jako ustregel.

Miklosić Frančišek, c. k. profesor slovanščine visoke šole Dunajske in škriptor c. k. pridvorne knjižnice, se je rodil 20. novembra 1813 v Radmeščaku blizu Lutomera (Luttenberg) na slovenskem Štajarskem. Izučivši se šol latinskih v Varaždinu na Horvaškem in v Mariboru na Štajarskem, se je podal v Gradec, kjer je izverstno dognal šole modroznanske in pravoznanske.

Leta 1837, potem ko so mu bili dohtarstvo modroznanstva dodelili, mu že izročijo v Gradcu nauk modroznanstva. Ker mu pa ta stolica učiteljska ni bila nič kaj po volji, se upoti leta 1838 na Dunaj, namenivši se pravdosrednik biti. Poslavljen ne dolgo potem z dohtarstvom pravoznanstva, se je opravkov pravdosrednikovih res že pol leta djanski lotil; ali slavni naš Kopitar, prijatelj njegov, se prevéri kmalo, da ima mladi nadepolni mož posebno glavo in veselje do jezikoznanstva, ter ga pregovori leta 1844, da pravdarijo popusti in v pridvorno knjižnico v službo stopi, v kateri je obilno pomočkov za vsako znanstvo. V tem veličanskem znanstvenem svetišču je začel bistrogglavi Miklosić nemudoma učene bukve marljivo prebirati, staroslovenske rokopise pregledavati in zlasti slovanske jezike premišljevati. Neprenehoma je delal, — bral, prevdarjal in bukve pisal.

Tukaj se je slava njegova počela.

Ko je bila leta 1848 slovanščina bolj od prej obveljala, je postavil nekdanji minister uka grof Stadion našega Miklosića, čigar ime je

ondaj že med naj imenitnejšimi slulo, najprej za začasnega, leta 1850 pa minister grof Thun za stanovitnega učenika staroslovenščine visoke šole Dunajske, bojé se, da ne bi država tako izverstnega sina za zmirom zgubila. Bilo mu je namreč s ponudbo lepe plače prečastno vabilo iz druge države došlo, da bi ondi (v Vratislavu) službo učenika slovanščine prevzel. To priča dovolj, kako je bilo ime Miklosićevo že na glasu. Al verh službe v pridvorni knižnici tudi za c. k. učenika slovanščine na Dunaji izvoljen, je slavni mož v domači državi ostal.

Akademija cesarska Dunajska ga je l. 1851 s tem počastila, da ga je izvolila za svojega tovarša; zbor učnikov modroznanskih visoke šole Dunajske pa s tem, da ga je za tisto leto za dekana izbral.

Jezikoznanstvo je Miklosića od nekdanj posebno veselilo, in že davno je bil nakanil primerjajočo slovnico vsih jezikov slovanskih napisati; ali kmali se premisli, preverivši se, da je bil tako imenovani cerkveni jezik staroslovenski (kteremu on iz terdnih vzrokov „staroslovenščina“ pravi), na katerega se mora taka slovnica vpirati, ondaj še preplitvo razložen in razjasnjen. Spoznavši to, se počne najpoprej marljivo marljivo pečati s staroslovenščino. Neprenehoma dela, stare slovenske rokopise in bukve pregledovaje in izpisovaje, kar se mu je potrebno in koristno zdelo. Na Dunaju je bral prvič imenitni ostanek staroslovenščine po imenu „Glagolita Clozianus“. Tudi Grimma in Boppa je marljivo prebiral in dolgo premišljeval izverstna dela obeh, uverivši se, kako je jezikoznancu slovanskemu sila, se s tema — po pravici reči — mojstroma jezikoznanskima soznanimi. Le po tem takem mu je bilo mogoče, staroslovenščino še bolje razlagati kot sta jo razlagala sprednika Dobrowsky in Kopitar.

Dela Miklosićevo pa niso bila le na korist jezikom slovanskim, ampak vsim indogermanskim.

Leta 1836 in 1842 je pregledoval potovaje po Laškem, ondodne imenitne knižnice; leta 1851 je bil v Carigradu, leta 1852 v Parizu,

na Vajmarskem in drugod na Nemškem, skerbno zasledovaje povsod vse, kar bi utegnilo jezikoznanstvu slovanskemu koristnega biti.

Napisal je sledeče bukve:

1. *Radices linguae slovenicae veteris dialecti*. Lipsiae 1845.
2. *S. Joannis Chrysostomi homilia in ramos palmarum. Paleoslovenice (staroslovenski)*. Vindobonae 1845.
3. *Vitae Sanctorum. Staroslovenski*. Vindobonae 1847.
4. *Vita S. Clementis, Episcopi Bulgarorum. Po gerški*. Vindob. 1847.
5. *Lexicon linguae slovenicae vet. dialecti*. Vindob. 1850.
6. *Lautlehre der altslovenischen Sprache*. Wien 1850.
7. *Formenlehre der altslovenischen Sprache*. Wien 1840.
8. *Slavische Bibliothek (s pomočjo drugih pisavcov — v slovanskem (staroslovenskem, ruskem, rusinskem, serbskem in poljskem), nemškem, latinskem in gerškem jeziku)*. I. Bd. Wien 1850.
9. *Codex Suprasliensis. Po staroslovenski*. Vindob. 1851.
10. *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. I. Bd. (Vergleichende Lautlehre)*. Wien 1852.

Po časopisih je napisal:

- »Ueber Bopp's vergleichende Grammatik«. Wiener Jahrbücher Band 105.
- »Ueber Vostokov's Ausgabe des Ostromir'schen Eangeliums«. Wiener Jahrbücher Band 119.
- »Ueber den reflexiven Gebrauch des Pronomens óv«. Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Heft 2. 1848.
- »Lehre von der Conjugation im Altslovenischen«. Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Heft 2. 1848.

Zdaj zлага po naročilu gospoda ministra grofa Thuna „berilo slovensko za višji gimnasij“ v 4 zvezkih. Pervi je že natisnjen.

Velike zaklade za slovník (besednjak) slovensko-nemški ima neutrudljivi professor že nabrane; Bog daj, da se loti važnega, nam toliko potrebnega dela, in doverši, česar nekdanjo slovensko društvo v Ljubljani zavolj pomanjkanja dnarnih pripomočkov doveršiti ni móglo. Toliko bolj pa je želeti, da nam Miklosi^ć slovník slovenski podeli, ker njegovo pravilo je: skerbno izberati besede, ktere med ljudstvom slovenskim živijo ali so živele in le pozabljene bile, in ločiti vse, kar je po nepotrebnem novoskovanega ali iz družih narečij sloven-

skemu brez potrebe vrinjenega. V pisavi je tudi Miklosi c zastopnik čiste sloven cine; mešanica iz vsih narečij in slovnice slovanskih mu je gnjusoba in krivica nad častitljivim jezikom slovenskim, ki se kvari s takim početjem, ktero zadušiti nameruje živi jezik svojega ljudstva. Jezik ni igrača, da bi ga vsakdo  emil po praznih domi lijah, — jezik je božji dar ljudstvom, da se v vednostih povzdigujejo na zmirom višjo stopnjo omike v svojem lastnem jeziku.  istiti, likati, izobraževati je treba jezik naš, ne pa  emariti ga, da ni ne slovenski, ne horvatski, ne serbski, ne  eski, ne poljski, ne ruski. To je misel vsih za svoj narod skerbnih mo  — in to je tudi misel Miklosi ca, čigar beseda je mnogo veljavna o pravdi jezikoslovni.

Z vsimi svojimi izvirnimi in neizvirnimi spisi (popravljenimi in na svetlo danimi rokopisi) si je Dr. Miklosi c neumerljive zasluge za sloven cino, sebi pa veliko veliko slavo pridobil.

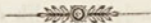
Za gori imenovani slovník staroslovenski ga je poslal svetli cesar z zlato svetinjo „za umetnost in vednosti“. Pokloniv i delo „Codex Suprasliensis“ svetlemu cesarju je bil obdarovan z dragocenim perstanom. Za primerjajo o slovnico slovanskih jezikov mu je spoznala Dunajska akademija častno darilo od 1000 fl.

7. oktobra 1853 je dosegel naš Miklosi c na vseu eli u Dunajskem na višjo stopnjo, ki se na tem vedam in znanstvom posvečenem mestu doseči zamore: bil je izvoljen rector magnificus za leto 1854.

Miklosi c, ki se je predlanjskem oženil z ljubeznjivo hčerko varha c. k. pri vorne knjižnice gosp. dohtarja viteza Aichenfeldskega, je mo   verstega trupla in sedaj ravno v naj lepših letih moške starosti.

Da bi mnogo mnogo l t v nevtrudljivi delavnosti svoji ohranjen bil narodu našemu na slavo in korist!

J. Navratil.

DRUGE LEPOZNANSKE REČI.

SLIKAR.

Novela iz življenja umetnika.

Spisal

Davorin Terstenjak.

V poslopju „Barbarigo“ je sedel na stolu iz cedrovega lesa veliki mojster slikarstva Tician. Pred njim na mizi je ležala palëta, pergament, barve in še mnogo slikarsko orodje. Njegova roka je skerčeno čopič držala, s katerim je različne čerte po pergamentu brez vse osnove potegoval. Oči so bile nemirne, in iz njih je neki višji ogenj svetil; — očitno je bilo, da se je mož s kakim velikim uzorom (idealom) boril.

„Duh svete umetnosti! navdahni me, in pokaži mi podobo naj bolj skesane grešnice, kateri se je, ker je veliko ljubila, veliko odpustilo.“ — Tako ga je bilo slišati večkrat govoriti, med tem ko je svoje žaropolne oči v visoke stene krasne palače vpiral, kjer so plodovi čudovite njegove umetnosti viseli. Hipoma mu oči obstojijo pri neki sliki.

„Santa Maria!“ je sedaj milo zaklical, in po licu so se mu svitle solze vlile. Zagledal je svojo krasno delo, preslavno Madonno Assuntá ali „v nebohod Božje porodnice“.

Kaj nek je pri pogledu te podobe njegovo dušo tak ganilo? Kaj nek je njegovo serce preletelo? Zakaj je imenoval sveto devico? Jo je menda za posvečenje in moč k takošnemu novemu delu prosil?

In zares, tako je bilo! — Tician je bil poln svete vere. Saj mora slikar od duha svoje umetnosti vës navdan biti, ako se oči njegove po višjem ognju razjasniti imajo in v njih duh prebivati ima, kateri dušo prebudi, da na platnu ali steklu, na steni ali pergamentu slike (podobe)

postanejo, tako jasne, tako krasne, kakor jih je umetnik v duhu svojem spervega vidil. Le v takošnjem času v sirove in mertve barve življenje pride, in gibanje in duh življenja. Treba pa je tudi k takošnjem umetniškem življenju prostosti, čistosti in npravnosti, ker ni se nikdar božji duh umetnosti ošabnemu, nečistemu in dvoumnemu človeku pridružil, kateri umetnost od življenja ločuje.

Kak lepo in živo popisuje pesnik delavnost umetnika, kateri svoje posvečenje od zgor ima :

„Od življenja hruma ločen
 Zapert v skrito tiho sòbo
 Sim premissljeval v dnevi in v noči
 V žalosti in v veselji,
 Dokler nisim izobrazil
 Svetega uzora v duhu. —
 Ondi hitro za paleta
 V božjem sim prijel imenu,
 In podobe, pokazane
 Meni v zlatih, svetih urah,
 Z živo barvo sim napisal“.

Pa Ticianovo serce je še nekaj družega ganilo. V svojem umotvoru je vidil obraz predrage Marjete, naj lepše in naj pobožnejše med benečanskimi devicami, katero mu je nemila smert prezgodaj pokosila.

Marjeta je bila hči nekega tergovca iz Kerškega otoka, kateri se je v mladih Ticianovih letih naselil v Benetkah na „Rivi degli Schiavoni“, navadni naselbini slavenskih tergovcev, od kodar tudi nje ime izvira.

Tician je tako srečen bil, ljubljen biti od Marjete. Al — štiri dni pred zaročenjem ž njim je za pomorom sklenila mlado življenje svoje. Po obrazu te zale Dalmatinke je Tician potem svojo krasno „Madonna Assuntá“ izobrazil.

Izverstna ta podoba se razloči od vsih družih enake verste na celó posebin način. Madonna ta nima unega nebeskega in milostivega značaja, kakor Rafaelova; na njej se ne sveti tista ponižnost in svetost, ktera nas na Guido Renovi „materi božji“ razveseluje, ne una nježnost in materinska priserčnost, kateri se mi na Murilovi „madoni“ čudimo, pa vendar

je tako mična in tako podbudljiva, da se oči s pobožnim otroškim upom nad njo vstavljajo, serce s svetim hrepenenjem in duša z nebeškim čutom napolnuje.

Dolgo je Tician klečal pred to podobo. Potem vstane, in se spreha vès ginjen in zamišljen po hiši. Še enkrat pogleda na madono, ter se vsede, vzame čopič v roko, in ž njim krog po pergamentu risa.

Ravno je večerno solnce skoz visoke okna sijalo, in podobe, ktere so na stenah visele, čarobno osvitlalo. Naj lepši pa se je svetila tukaj v kraljevskem veličanstvu v nebo vzeta madona, od angelov okrožena, milo in lepo kakor jutrejna zora, nad njo Bog oče in pod njo aposteljni.

Tudi Tician je svit rumenega večernega solnea čarobno prešinel. „O divo sole fradre!“ je izklical, kakor nekdanj pobožni Serafik, „Kak milo ti moje ubogo dušo umiruješ; jaz hočem vun na polje, da se tvojih zlatih zrakov napijem, tam na „Rivo degli Schiavoni“ me duh svete umetnosti upihljuje, — tam mi je dovoljeno v kraljestvo uzorov gledati.“ —

Hotel je iti. Pa v tem trenutju poterka nekdo na duri, in v njegove roke hiti naj iskrenejši prijatelj njegov — Ariosto, miloglasni pesnik Orlandov.

Tician sperva ostermí, ali hitro se zavé in s prijaznim glasom prijatelja sprejme. „Bodi mi pozdravljen, Ariosto! všeč mi prideš; danes mi moraš celo noč pesmariti. Ariosto! jaz potrebujem podobe skesane grešnice Majdalene; glej, tukej sveto pismo, beri pri svetem evangeljistu v sedmem poglavju božjo povest, — Ariosto! pa hitro!“

Ariosto svojega prijatla stermé pogleduje in ne razume te prošnje.

„Kaj nek kasnuješ, Ariosto? nočeš zapeti pesmi žalosti, nočeš se dotakniti črnila in peresa? Ariosto! ti nisi ljub moj prijatel, ti si neusmiljen, ti si — protivnik umetnosti moje.“

Ariosto se, brez besedice govoriti, vsede in začenja neke verstice pisati.

„Hvala ti, dragi moj, Ariosto! tako je pravo!“ — jame Tician radosti poln govoriti, „v malo dnéh je moja Majdalena izdelana, ki ima krona biti umetnosti moje.

Ariosto tiho in mirno piše; Tician pa si mu na sproti vsede in risa.

Še le o polnoči je Ariosto ném svojega prijatelja zapustil. Tretji dan mu Tician njegovo podobo pošlje, h kateri je sledeče pismo priložil.

„Preljubi! Dokler si Ti pesem o skesani grešnici zlagal, sim jaz Tebe malal. Vzemi to delo v spominek od Svojega brata Tician, Ti pa mi pošli Svojo pesem.

Vès Tvoj
Tician“.

Ariosto je Ticianu takole odgovoril:

„Brate! V tistem položaji duha, v katerem sim jaz tadaj bil, mi ni bilo mogoče, pesmi od spokorjene Majdalene zložiti; pa zapel sim od mojstra Tician“.

In sedaj so sledile tiste prekrasne štanice, ktere v 33. spevu „Orlanda Furiosa“ najdemo, in ktere tak živo Tician in njegovo umetnost hvalijo.

„Preserčni prijatel“ je rekel Tician, pesem prebravši — „vendar odpusti mi“ — se je hitro popravil — „jaz sim te hotel siliti po svojem zmislju prepevati; idea se ne da posiliti.“

Bilo je v petik ob devetih, ko so zvonovi britko smert Zveličarja iz bližnjega cerkvenega stolpa milo oznanovali.

„Hvala vam, milo doneči glasi!“ — reče Tician — „sedaj hočem berž v cerkev samostana svetega „Giorgio maggiore“ iti; ondi najdem danes naj bolj skesana obličja za podobo mojo.“ Reče in gré.

Stopil je Tician v kotič ne daleč od spovednice, in pazljivo pregleduje tukaj skesane spokornice.

„Ne pride noben prav skesan obraz“ — je za malo časa izustil, čakanja že nejevoljin — „saj vém vendar, da pater Domeniko naj terdnejša serca ganiti zamore; saj sim se vendar večkrat sam jokal kakor malo dete, kadar je olje svete pokore izlival na moje ranjeno serce.“

Bilo je že poldne.

„Zahman išem tukaj, kar najti hočem“ — govori sam pri sebi — „jaz hočem tje na „Rivo degli Schiavoni“ iti; morebiti bom tam bolj srečen“. Reče in gré.

Ko se je tukaj enmalo časa sprehajal, in na modro Adrio pogledaval, glej! na enkrat na morski obali dalmatinsko ribarico zale in čverste postave zagleda, kateri ste na milem obličji velika žalost in dušna grenkost plavale.

„Deklica!“ — je rekel Tician — „pojdi z menoj in daj se mi malati; jaz ti hočem koš rib dati, katerih ima vsaka zlat v ustih.“

Plaha ga uboga in ž njim gré slovenska dekllica. Po njenem žalostnem obličji je on prekrasno pokornico Majdaleno izobrazil, katero vès svet občuduje, in kateri enake ni noben umetnik dosihmal vstvaril.

Veliki pesnik Slavenov, neumerljivi Jan Kollár, je tri umotvore Ticianove takole presodil: Madonna Assuntá je ogromen epos, smert Petra mučenika je Shakespearova tragedia, in Majdalena je slovenska lirička pesem. *) In zares je Ticianova Majdalena junakinja pa s poterto močjo, orjakinja z notranjo serce treséčo bolestjo, — je žena na telesu scer ne izredna in neobična, pa na duši kraljica, — z eno besedo, je prava Slovenkinja“.

Ticianovo poslednje delo je bilo „Marie oznanovanje“, katero je on 90 letni starček izmalal. Na tej sliki se že vidi, da mu je roka že trepetala in da je oko njegovo že medlelo.

Ko je Tician to podobo na ogled postavil, ni nihčér več mislil, da je to Ticianovo delo, — gledavci so po slikarju vprašavali. Starček, to zvedši, je razjezen k sliki hitel in z velikimi čerkami vès nejevoljin pod njo zapisal: „Titianus fecit, fecit!“

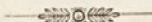
*) Vsi ti trije Ticianovi umotvori se najdejo v Benedkah, in sicer Madonna Assuntá v akademii umetnosti, Majdalena v poslopju Barbarigo in San Pietro v cerkvi sv. Ivana in Pavla.

Tician je doživel visoko starost od 99 let. Umerl je leta 1575 za pomorom. Njegove kosti počivajo pod žertvenikom v cerkvi svete Marie di Frari v Benetkah. Prosti kamen, kateri gomilo pokriva, je takole napisan:

Qui giace il gran Tiziano de Vercelli,
Emulator de' Zeusi e degli Apelli.

Poleg tega kamna je soha iz marmeljna, predstavljajoča obraz sv. Jeronima. Tician je za ti obraz svoje obličje posodil. In zares je to mnogoznačen obraz.

Tako je Tician Slovenu Jeronimu to povernul, kar ste njemu dve Slovenki Dalmatinki dobrega storile, ker ste mu obličji svoji podelile za veličastno „Madonno Assuntá“ in serce tresečo „Majdaleno“.

Poslednje pismo rajnega vladika Črnogorskega

PETRA PETROVIČA NJEGOŠA I.

Prevodil Jeriša.

19./31. oktobra 1851 je na Cetinju po dolgi bolezni oči zatisnul slavni vladika Črnogorski Peter Petrović, še le 38 let star. Ž njim je dežela junaških Črnogorcov zgubila prvega kneza, ki je bil pesnik, in poslednjega, ki je bil vladika (knezo-škof).

Zanimivo bo bravcom našim poslednje njegovo pismo, ki ga je gospodu dr. Frankel-u, verlemu prevoditelju serbskih narodnih pesem, na Dunaj poslal, o katerem omenjeni doktor takole piše:

„Ko sim pred leti začeto prestavo serbskih junaških, ženskih, beraških in mertvaških pesem in prislovic izdal, *) stala je tuja velikrasna

*) Gusle. Serbische Nationallieder. Mit einer literarisch-historischen Einleitung von Ludwig August Frankl. Wien 1851.

podoba Černogorskega kneza, vladika in pesnika, vnovič živo mi pred očmi.“

„Pošljem mu en iztis s pismom na Cetinje, v katerem sim mu blezorekel, kako da mi ni ne pravice ne namena s tim približevati se duhovnemu vladiku Černogore; vendar pa bi mi znalo biti dovoljeno, pesnika pozdraviti, ki je na svojem skalogradu bandero človečnosti s krepkoro roko razvil.“ —

„Čez malo tednov dobim odgovor.“

„Pismo ima na levi strani v četertinki ime P. P. N., nad katerim je krona iz bagra in zlata s križem. Pisano je z modrilom (modro tinto), zapечатeno s pečatom Černogorskim, in se v prestavi tako-le glasi:“

„Prečastiti gospod!“

„Zahvaljujem se Vam, da ste se me spomnili, poslavši mi s svojim pismom od 21. avgusta svojo prestavo serbskih narodnih pesem „Gusle“ imenovano, s kterimi se smemo v resnici ponášati.“

„Naše narodne pesme so junaška zgodovina, národní epos; v njih zna človek viditi, kakošen je narod, ki jih poje. Jez sim prijatelj poezie, dosto mi je mar bilo za njo. Ah čudokrasna poezia! Tajna, skrivnosti polna iskra! Jez nisim nikoli mogel razločiti: ali je iskra neumerjočega ognja, ali je mogočna domišlija, dete našega tesnega ohlipja. Meni se dozdeva ko viharna povzvišenka od zemeljske lece (prižnice). Kadar se pa človek povzdigne nad sebe samega, tedaj vidi človeško malehnost, in ako je pesnik, zna reči, da je darovatelj na svetišču vesoljnega sveta. Pesnik je klic smertnika od našega burnega brega; pesnik je glas vpijočega v puščavi; on sanja od neumerjočnosti, jo kliče in hrepeni po njej — vidi veliki list odpert v knigi svetovne skrivnosti; v njej bere velika čuda stvarnika, ona so mu naj slajšo pitje, on se vpaja ž njim; z domišlijo svojo vodi iz blatne zemlje kali nebeškega življenja; on preobraža gnjilobo v božanstvo, — njegov dih se prostira po oblocih zemske tverdine.“

„Jez živim za granico omikanega sveta; na mojem ozkem obzorju se razbijajo neprenehoma tiranski gromovi; toraj je moja deželica

„ogejena z meglo divjosti. Za zdravomislečega moža ni na svetu ne
 „dolzega časa, ne radosti, ker vse človeške sladine so s strupom naprav-
 „ljene. Temu nasproti pa ga navdajajo vse žalosti z nekakim zadovoljstvom,
 „rekel bim: človeku je enako milo jokati se, kakor peti, kadar ga obide
 „tužnost.“

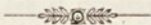
„Tako razumevam jez našo pesem.“

„Svet je Božji; toraj vidimo v slednem kotu sveta dela njegovega
 „velikega Mojstra. Marljivost in umetnost mravlje in bčele, združene
 „rajde žerjavov gledam raji, kakor vse parade evropskih oblastnikov.“

„Z Bogom, gospod Frankl! Ohranite me v svojem spominu!“

Na Cetinju 12. oktobra 1851.

Vladika Černogorski,
 P. P. Njegoš.

METOD,

slavenski apostelj.

(Po sila starem, morebiti še za Svatopluka zloženem življenjopisji.)

(Vzeto iz I. E. Schmalers' „Slavische Jahrbücher“.)

Sveti Metod se je rodil od imenitnih slavenskih starišev, ki so
 v Solunu, glavnem mestu Tesalije, domovali. Veljavnost očeta, in mno-
 gotere zasluge, s katerimi si je od Gerkov spoštovanje zadobil, nagnejo
 cesarja, ki je mnogo od Metoda slišal, da mu je slavensko knežtvo
 izročil. Ali Metod se je kneževati kmalo naveličal; on se odpove tej
 časti, in gré v samostan na goro Olimp ter postane menih. Pa le kratek
 čas je gori ostal, — cesar mu dá povelje, da je šel so svojim mlajšim
 bratom Konstantinom (pozneje Ciril imenovanim), ki je bil poslan
 Kazare spreobračat, ker je bil, čeravno manj učen, pobožnejši od svojega
 brata, in častitljivši. Ko se je bil od tam povernul, hotla sta ga cesar
 in patriarh za veliki trud naplačati, ter ga nagovarjata, da bi škof bil,

ali ker te časti ni hotel, primorala sta ga proti volji, da je igomanstvo v bogatem Polihonskem samostanu prevzel.

Leto 863 so prišli poslanci od slovenskih knezov Rastislava in njegovega sinovca Svatopluka k cesarju Mihelu prosit, da bi jim poslal kerščanskih učiteljev, ki bi slavenski jezik govorili, zakaj veliko pridigarjev iz Nemškega, Laškega in Gerškega bi se bilo pri njih znašlo, ki bi se med seboj prepirali, in jim kerščansko vero razno razkladali, oni bi torej, ko prosti ljudje, radi znali, kaj da je pravi kerščanski uk.

Cesar pokliče na to Konstantina, ker je učen bil; in ko rojen Solunjan dobro slavenski jezik govoril, k sebi, ter mu ukaže, da naj gré so svojim bratom Metodom na Moravsko ljudi spreobračat. — Tada pomnoži Konstantin gerško abecedo, izdelavši nove čerke za Slavenom vlastne glasove, ter jo naredi pripravno za pisanje slavenskega jezika. Na Moravskem sta predstavila ta dva brata evangelije, apostolsko djanje in sveto mašo, in sta oznanovala tri leta ljudem kerščansko vero; pri tem sta posebno na to gledala, da bi veliko učencov okoli sebe zbrala, kateri bi za njima od nju začeto delo izverševali.

Ali tisti tuji oznanovavci kerščanske vere, ki so po prihodu tih dveh bratov deželo zapustili, tožili so ju pri papežu v Rimu, da hočeta panonsko deželo izpod papeža pod carigradskega patriarha spraviti; pa še več drugih reči so ju obdolževali.

Vsled tega pokliče papež ta dva apostolska brata v Rim, da bi se pred njim odgovorila. Tada zaklinja Konstantin brata Metoda, ker je svojo smert predčutil, da naj nikakor od začetega apostolskega dela iz ljubezni do zamostanskega življenja ne odstane, ker si bo tudi s tim pri Bogu veliko zasluženje storil.

Zivljenjepisec svetega Konstantina pripoveduje, da je ta gredé z bratom Metodom v Rim, v Benetkah hudo besedvanje z duhovni imel, kateri so z obzirom na Pilatov nadpis nad glavo Zveličarjevo na križu terdili, da zvnaj latinskega, gerškega in hebrejskega jezika noben drugi ni vreden, da bi se v-anj sveto pismo predstavilo. Ali on jim izkaže napačnost tega terjenja iz svetega pisma, in jih zaverne tudi na Armence,

Iberce, Egipčane, Etijopce in druge narode, ki so se za svete reči svojega jezika posluževali.

Ko sta se brata bližala Rimu, pride jima papež Hadrian z vso duhovščino in ljudstvom naproti. Troje veselje je imel nad njima; prvo, ker sta ona kosti svetega Klementa, ki je na krimskem polotoku smert mučenika storil, saboj prinesla; drugo, ker sta ona, akoravno sta bila po rojstvu carigradskemu patriarhu podložnost dolžna, pa ker sta vero v deželi pod papeža spodajoci učila, papežu pokorščino skazala in v Rim pred njegovo sodbo prišla; tretje, ker je dva tako zazlužena moža pred seboj imel.

Papež je pregledal natanko nju nauk, in ko je našel, da se z nauki katoliške cerkve popolnoma vjema, blagoslovi ju, bere sveto mašo, pred-se slavenske bukve razgernuvši, zaverže Slavenom sovražno terjenje benečanskih duhovnov, ktere je trojezičnike ali Pilatovce imenoval.

Kmalu po tem, leta 869 umre sv. Konstantin, ki je bil v samostan stopil in se z meniškim imenom Kiril imenoval. Njegovo truplo je bilo slovesno poleg sv. Klementa položeno. Po pokopu je ukazal papež jednemu škofu, ki je tudi Pilatovec bil, da naj sv. Metoda za škofa, njegove tovarše pa nekaj za duhovne, nekaj za lektorje posveti.

Ta čas se zgodí, da Kocel, panonski knez, po poslancih papeža za sv. Metoda vprosi. Ko se je Metod v Panonijo odpravljal, dal mu je papež pismo do Rastislava in vsih Moravanov, v kterem je slavenskega aposteljna za pravega spoznal, njega apostolsko delo blagoslovil, in trojezične zopernike proklel. Vender je Metodu ukazal, da naj pri slavenski maši list in evangeli naj pred po latinski, potlej še le po slovenski bere, da se izpolnijo besede sv. pisma: „Vsi jeziki hvalijo Gospoda!“

Pozneje poslal je Kocel Metoda v družbi dvajset imenitnih mož k papežu, da bi tega aposteljna Slavenov za metropolita Panonije postavil, kar se je tudi zgodilo.

Ko je bil Rastislav ob prestol djan, leta 870, pokliče Karlman Metoda k sebi, da bi se odgovoril duhovščini, ki je Slavenu

zamerila, da je v pokrajinah, pod-njo spadajočih, vero učil. Metod je odgovoril: „Jaz učim v pokrajinah pod sv. Petra spadajočih, varujte se tedaj, ki se v tuje vrvate, in hočete, bi djal, železno goro s koščenim čelom razbiti, da si ne raztolčete svojih glav“. Ko so mu, hudujoči se zavolj tih besed žugali, odgovoril jim je: „Zgodi se mi karkoli hoče, jaz tako nisim bolji od onih, ki so za vero muke terpeli. In tukaj je moja dolžnost resnico povedati; vi pa storite, kar je vaša dolžnost.“ Tu je zaklical Karlman svojej duhovščini: „Ne nadlegujte mi mojega Metoda, zakaj on je vroč, kakor bi bil pri razbeljeni peči stal“. Na to je odgovoril Metod: „Tako je res, gospod! Enkrat so srečali ljudje modrega moža, ki je pot od njega kapljal, ter so ga vprašali, zakaj se je tako razpotil? — Z neotesanci sim se prepiral, odgovoril je“. Zavolj tih besed skregavši se duhovščina z Metodom, zapustila ga je. — Metod je bil pa ko jetnik v Švaben poslan, in tamkaj tri leta v ječi deržan, dokler ni papež tega zvedil, in čez Nemce do ondaj interdikt izrekel, dokler niso Metoda izpustili. Na to se je podal Metod v Rim, ker je nemška duhovščina Kocelnu prepovedala, da bi Metoda sprejel. Ker je pa ravno takrat Svato pluk nemškemu cesarju Ludeviku odpovedal pokorščino, in izgnal nemške duhovne, ki narodu niso bili nagnjeni, in so na izdajo mislili, torej je imenovani knez papeža zaprosil, da bi mu poslal sv. Metoda, ker so očetje Moravanov sveto vero od tega aposteljna sprejeli. Od teh mal je ostal sv. Metod do svoje smerti pri Moravanih. Z neizrečeno gorečnostjo delal je za razširjenje svete vere, med čimur je Svato pluk svojo oblast brez greha na vse strani čez Slavene razprostiral, kakor verhni vladar samostojnih slavenskih knezov, in premagavec okolnih sovražnikov. Samo jeden knez od Visle, ki je zanašaje se na svojo moč, kristjane zasmehoval, in na boj izklicaval, ker se vkljub Metodovemu opominjanju ni kerstiti dal; bil je po kratkem, pa hudem boji premagan in vjet. — Še enkrat je napadla nemška duhovščina Metoda, ter je od moravskega poglavarstva tirjala, da bi se Metod iz dežele djal, pa je bila od papeža osramočena, ki ga je pravovernika in svojega brata imenoval. Ta duhovščina mu je žugala tudi

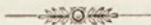
z jezo cesarjevo, pa ko je Metod pred cesarja prišel, neizrečeno se je ta razveselil, vprašal ga za blagoslov, in obderžal pri sebi jednega slavenskega duhovna, ker se mu je slavenska služba božja priljubila.

Osvobodivši se Metod vsih sovražtev in napadov, prijel se je prestave celega svetega pisma in cerkvenih bukev iz gerškega na slavensko. To delo je skončal v pol leta, privzevši si dva duhovna za hitropisca.

Ko je Metod zbolel, prosili so ga njegovi učenci, da bi povedal, ktereга misli vrednega biti mu nasledik. To je tudi storil: pokazal je na Gorazda Moravana. Ko je prišla nedelja, in se je bil glas raznesel, da je Metod bolan, prihitel je knez Svatopluk s svojimi dvorniki in stražniki in neštevilna množica ljudi k božji službi, katero je Metod imel. Sveti apostel je zadnjikrat pred zborom govoril, in po svoji navadi resno opominjal. Bile so to njegove poslednje besede, zakaj tri dni zatem je umerl 9. aprila 885, potem ko se je bil dal ostriči.

Po opraviu obredov po gerški, latinski in slavenski šegi shranili so se njegovi zemski ostanki med glasnim jokanjem zbrane množice v stolnej cerkvi.

Podgorski.

P E S M A R Í C A.

Božična.

Betlehemska okolica.

(Planjava. Od deleč se vidi nebeška svetloba.)

Družba pastirjev:

Kaj sveti se tam na planjavi?
Zdaj solnca nebeškega luč ne gori,
In luno, čestito kraljico noči,
So skrili oblaci v višavi.

Eden iz družbe:

Od roda do roda je velik Jehova,
Dobrotna in mila je roka njegova,
Ker nam iz nebeške višave
Pokazal je znamenje sprave.

Vsa družba:

To luč ni zore, ni plamen danice,
Pogled omaguje, pokrimo si lice!

Družba angelov (deleč):

Adomovi sini v verigah so spali,
Bil zemljo je Bog zavolj greha prokel,
Al dnevi rešenja so zdaj zasijali!

Eden iz družbe angelov:

Kar duh se napuha bil v prahu je vnel,
Kar volja mu stvarnika bila je čert,
Zdihaval sužen je lét tisuč in tisuč;
Zdaj zora je počila, v sponah je smert!
Zato naj vesele se pesmi glasé,
In zore pozdravijo novo naj luč!
Duhovi človeku le sreče želé!

Vsa družba angelov :

Zato naj vesele se pesmi glasé
 In zore pozdravijo novo naj luč,
 Duhovi človeku le sreče želé!

Eden iz družbe pastirjev :

Boječe posluša uho,
 Kar slišalo nikdar še ní;
 Ta pesem se z neba glasí,
 Povrača se zopet v nebo!

Vsa družba pastirjev :

To pesem mladenčá, to glas ni device;
 Jehova je blizo, pokrimo si lice!

*Angeli blizo.**Eden iz njih družbe :*

Pošteni čuvaji čede in paše!
 Trepetu in strahu dajte slovó!
 Mesia usmilil se reve je naše,
 Dan sužnje je sile šel za goró.
 On, ki je obljubljen na zemlji in v raji,
 Nocoj se rodil je v pastirski staji,
 On bo Izraelovo odkupil kri.

Do Betlehema hitite,
 Ga v jasliah iščite,
 Tam dete pokojno leží!

Družba angelov se v srak dviguje :

Naj čast bo Gospodu v višavah!
 In mir ti, Adamova kri!
 Je deva Mesia rodila,
 Peklenska pa kača zgubila
 Pravice do sužnjih ljudi,
 Mir ti, Adamova kri!

Eden iz družbe pastirjev:

Kdo nam bo čudne rajzasil besede?

Vsa družba:

Gospodovi posel djal nam čuvajem je čede,
 Da v hlevu je rojen tam v Betlehêmu,
 Le jaderno bratje, le jaderno k njemu!

Betlehanski hlev.*Družba pastirjev:*

O dete, v pokoj vsi zemlji rojeno!
 O hvaljeno bodi, bodi češčeno!

Eden iz družbe:

Že Mozej, izvoljeni vojvoda Juda,
 Je viditi želel tvoj svitli obraz,
 Peljali k očakom so dnevi ga truda,
 Odločen njemu ni blagi bil čas.

Vsa družba:

Pastirjem naj pervim si milosti svoje
 Pokazal svečavo, rojeno z nebes,
 Dodelil da lice ti vidimo tvoje;
 Pred tabo smo v prahu
 V ljubezni in strahu!
 Kar koli je v gori zeleni dreves,
 Kar koli po drevji pomladnjem peres,
 In kar po livadi cveteči je trave,
 Kar v jasni je noči nebeške svečave:
 Ah toliko mi bi jezikov imeli,
 In vender nikoli tvoje bi slave
 Po vrednosti dolžni ne peli!

Nocoj pa si k sebi poklical nas sam,
 Nam prvim pokazal obličje si milo,
 Oznanil svobodo Juda si sam;
 Zato pred tabo smo v prahu
 V ljubezni in strahu!

Hlev obda nebeška svitloba. Pesem angelev se čuje
 iz zraka:

Naj čast bo Gospodu v višavah,
 In mir ti, Adamova kri!
 Je deva Mesia rodila;
 Peklenska pa kača zgubila
 Pravico do sužnih ljudi,
 Mir ti, Adamova kri!

Levstik.

Licova strelci.

Po nemški poslovenil dr. Fr. Prešerin. *)

Kaj tamkaj iz gojzda se v soncu bliši?
 Šum bližej bije na všesa.
 Sèm doli se v verstah tamnih dervi,
 Pojejo rogovi, trobenta buči,
 Da duša v persih se stresa.
 Če praša černe junake kdó:
 Licova strelci silni, prederzni so tó!

*) Natisnjena le v „Illyr. Blatt“ 1830. „Koledarček“ jo natisne, da se tudi ta biser slavnega našega pesnika ohrani slovstvu slovenskemu.

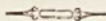
Kdo vidi se tamni po hosti dirjoč,
 Kdo jaha po gori, po griči?
 Potuhnjeni pazijo celo noč,
 Strelc uka, in puša za pušo poč',
 Francozki padajo briči.
 In černe strelce če praša kdó?
 Licova strelci silni, prederzni so tó!

Kjer grojzdje se zori, kjer Rajna šumi,
 Se vstavi trinog za vodami,
 In rešen bit' misli, ko grom priletí,
 Se veržejo v vodo, in plavajo tí
 Do njega z mnogim' rokami.
 Če praša černe plavovce kdó:
 Licova strelci silni, prederzni so tó!

Kaj tamkaj v dolini razlega se boj,
 Kaj mečev rožlanje pomeni?
 Nevsmiljeni konjiki bijejo boj;
 Uneta je prostosti iskra, in koj
 Se vžiga v kervavem plemeni.
 Če praša černe konjike kdó:
 Licova strelci silni, prederzni so tó!

Kdo zdiha tam, jemlje od solnca slovó,
 Med trupli sovražnikov vmira?
 Spreminja smert lica, zapera okó,
 Junaško sercé ne trepeče pred njó;
 Saj prostost iz smerti izvira!
 Če praša černe merliče kdó:
 Licova strelci silni, prederzni so tó!

To nemških je strelcov trop strašan,
 Rabelne zatret in tirane,
 Kdor ljubi nas, ta naj ne hod' obžalvan,
 Dežela je prosta, napočil je dan,
 Rešile so smertne jo rane.
 Zato naj od vnuka do vnuka slovi:
 Licova taki strelci prederzni so bli.

Blesko jezero.

Stojí, stojí tam Bleski grad,
 Stojé, planine spred in zad,
 Pod gradom jezero se kaže,
 Vasí in griči so mu straže.

Otočič s cerkvico na skal'
 Se dviga iz jezerskih tal;
 Kak jasno zvon tam naterkuje,
 Marije slavo oznanuje!

O krajnska zemlja, krasna si!
 Tvoj čudapolni dom slovi;
 Pa Bled z okolico prevaga,
 Karkoli v sebi hraniš blaga.

Veselih gledam tú kardel
 Iz mnogih krajev in dežel;
 Pred hrupom serce les pribegne,
 Ko tica, ki se zimi vtegne.

Na jezeru so brazde tri,
 Ko srebro svit od tod bliší;
 Trije labudje se igrajo,
 Tri mične ladjice veslajo.

Je prva ladja romarska,
 Iz nje glasi se pesmica:
 „Češena bod nebés kraljica,
 „V pomoč te kličemo, devica!“

Nad drugo šotor je razpet,
 Pod njim dekličev, fantov cvet;
 Vesélica se krog razléga,
 Odmevajo ji skale bréga.

Na tretji ljubav je veslár,
 Not ljuba dva — golobčkov par;
 Po samem teče ladja gladko,
 Valovi krog šeptajo sladko.

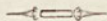
Če zjutraj bode zvon zapél,
 Bom ladjal k cerkvi vesél;
 Da srečno steče dan, je treba
 Pomoči božje nam iz néba!

Če pevcov glas, kozarcev klenk
 Zaslišal bom in strunic brekn,
 Naj vince me in pesem giblje,
 Naj ladja me s tovarši ziblje!

Če serca rana se zbudí,
 Če v družbi mi ostati ní,
 Bo ribica mi naznanila,
 Kje ljubica se je vozila.

O jezero! me zdraviti znaš,
 Bolezni moje lek imaš:
 So kaplje biseri postale,
 Kjer nje oči so lesketale.

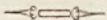
Dragotin Dežman.

Naj lepša doto.

Kaj prinesla je nevesta Marku,
 Kaj prinesla njemu je za doto,
 Da ponaša ž njo se v vsi okrajni?
 Al prinesla mu je zlato krono,
 Zlato krono, zlati pas rumeni,
 Benečanskih svitlih rumenjakov,
 Dragih kamnjev in koral bleščečih,
 Na perišča biserov leskečih?
 Al prinesla mu je bele svile,
 Bele svile, mehkega baržuna? —
 Ni prinesla njemu krone zlate,
 Krone zlate, ne rumenih pasov,
 Benečanskih svitlih rumenjakov,
 Na perišča biserov leskečih,
 Ni prinesla njemu bele svile,
 Bele svile, mehkega baržuna;
 Al prinesla mu je lepšo doto,
 Lepšo, vse bolj dragoceno doto:
 Dve nebeški zvezdi — mile oči,
 Svitlo zarjo — prenedolžno lice
 Tiho luno — sladki mir domači,
 Žarko solnce — vernovdano srece.

Cegnar.

Dekle in tica.

Dekle zajemalo v vedro vodé,
 U vedro kovano vodice hladné;
 Pogleda se v vodo, si vidi obraz,
 Začudi se svojemu licu tačas:
 „Lepote, ki jo na obrazu imam,
 Za tri gradove bele ne dam“.

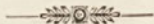
Po veji skakljal je tiček vesel,
 Pa deklici mladi tako je odpel:
 „Al kadar bo eden pravi prišel,
 Vso tvojo lepoto zastojn bo imel“!

„Kar tiček si rekel, to gerda je laž;
 Al vjet' te ne morem, ker perje imaš.“

„Ko moje peruti imela bi ti,
 Še dans bi zletela čez hribe, dolí;
 In kjer bi se tebi po všeci dobil.
 Če prav siromak in bos bi bil,
 Pod tremi gradovi koj streho mu daš,
 Katere na svojem obrazu imaš.“

To rekel je tiček in zletel je z vej,
 Zmed vej pod nebo, pod nebom naprej;
 Dekle za njim gleda in pravi takó:
 „In kaj, ko vender vse res bi biló?
 Tič leta nad nami, on vidi ljudi,
 Vé dobro, kako se po svetu godí“.

Levstik.

24893

8/17

325-1

SLOVANSKA KNJIŽNICA LJUBLJANA

K RA

B 86/1854

9571415

COBISS •